

סכנה מבית

האתגר האסטרטגי

ניתוח פרעות מאי 2021

האתגר האסטרטגי

ניתוח פרעות מאי 2021

שרה העצני־כהן | דניאל משה

מוגש כשירות לאזרחי מדינת ישראל

© כל הזכויות שמורות לתנועת "ישראל שלי"
הודפס בירושלים, אלול התשפ"ב, ספטמבר 2022

עורכים אחראים: דניאל משה ושרה העצני־כהן
עוזרי מחקר: אברהם חסון, חנן רבינוביץ, מלכה טוויטו,
נעה ריבן
סייעו בהפקת המחקר: אהרן גרבר, גל הירש, יאיר אנסבכר,
יהודה וגמן, עוזי דיין
תודתנו נתונה לכל עוזרי המחקר וכן לעיתונאי יאיר קראוס
עיצוב גרפי: מוטי אלכסנדרוביץ, נריה צוקרמן
עריכת לשון: יעל מדר
צילום תמונת העטיפה: יוסי אלוני, פלאש90

תוכן העניינים

5	פתיחה
5	ישראל שלי' באירועי שומר החומות
7	הסיפור שלא סופר - חומרת האירועים והיקפם
8	בפרספקטיבה של זמן
8	איך בנינו את המחקר?
10	סקירת האירועים לפי אזורים
10	ירושלים
12	צפון
16	ואדי ערה
19	נגב
25	ערים מעורבות - הקדמה כללית
26	לוד
29	רמלה
31	יפו
34	חיפה
36	עכו
40	האתגר האסטרטגי: החזית הפנימית
45	הערות

פתיחה

בחודש מאי 2021 יצאה מדינת ישראל למבצע "שומר החומות" בתגובה לירי רקטות מעזה לעבר ירושלים. במקביל למבצע הצבאי שהתנהל בעזה וירי הרקטות המסיבי אל עבר ישראל, נפתחה חזית פנימית בצפון הארץ, במשולש, בנגב ובערים המעורבות, ובה התחוללו תקריות אלימות והפרות סדר לאומניות חמורות בעצימות גבוהה ובהיקפים נרחבים: אירועי ביזה, ניסיונות לינץ', פגיעה בנפש, ירי חי, חסימות כבישים והתפרעויות המוניות על-ידי אלפים רבים מערביי ישראל.

אירועים אלה מלווים אותנו כמדינה, כחברה וכתנועה מאז אותו חודש, שבו מדינת ישראל נאלצה להתמודד עם חזית כפולה: חיצונית ופנימית. ההתקפות האלימות והכאוס במוקדי ההתפרעויות אינם עומדים בפני עצמם; אלה עלולים להוות אתגרי אסטרטגי רחב היקף בכל מערכה צבאית עתידית.

מטרת המחקר שבידיכם להציג תמונה רחבה של היקף האירועים וחומרתם, ומתוך כך להציף את האתגר הביטחוני הצפוי לנו. מחקר זה נכתב עקב ההבנה כי עד היום לא נחשף הציבור הישראלי למלוא חומרת האירועים ולמידת היקפם. התמונה העולה מן המחקר מורכבת וקשה, יותר מכפי שהצטייר עד כה. **המחקר מתמקד באירועים האלימים שערכים אזרחי ישראל נטלו בהם חלק, והוא אינו סוקר את נזקי הטילים שנורו מעזה במהלך המבצע ואת העימותים שהתחוללו ביהודה ושומרון.**¹ אנו מקווים לשפוך עוד קצת אור על אירועי התקופה, ומקווים כי למראה התמונה המלאה וניתוח המשמעויות האסטרטגיות שלה אפשר יהיה להיערך נכון לעתיד, מבחינה אזרחית ומדינית.

ישראל שלי' באירועי שומר החומות

עם פרוץ האירועים האלימים ברחבי הארץ, הגענו אנו – תנועת "ישראל שלי' – וארגונים אזרחיים נוספים ללוד, ונרתמנו למען תושבי העיר בהפעלת חמ"ל אזרחי מקומי ובגיוס מתנדבים מכל רחבי הארץ. בשטח ראינו אזרחים שנאלצו להתמודד כמעט לבדם מול גל האלימות ששטף את הרחובות והגיע לפתח ביתם ממש. ראינו אזרחים שבאו לעזרת אחיהם באומץ בלתי רגיל, ומנגד ראינו את חוסר האונים של משטרת ישראל ושל הדרג המדיני אל מול הר הגעש הלאומני שהתפרץ. המראות והקולות של אותם ימים הותירו בנו צריבה אישית ולאומית.

במילותיו של עו"ד שלומי אברמזון, ראש תחום ביטחון ותפקידים מיוחדים בפרקליטות המדינה:

"בשעה שמדינת ישראל נלחמת באויב חיצוני וטילים נורים לעברה, נפתחת חזית פנימית לכל דבר בדמות אירועים רבים בתוך הארץ, ובהם תקיפת גורמי ביטחון ואזרחים... במקום להתרכז באויב מבחוץ, היא נאלצה לעסוק באויב בתוך הארץ."²

בניגוד לניסיונות למסגר את האירועים כבעיה פלילית שיצאה משליטה,³ אנו טוענים כי **פורעי שומרי החומות פעלו באווירה לאומנית בדלנית**. אכן היו גם גורמים פליליים בין הפורעים הללו, אולם הבסיס היה לאומני והתשתית הפלילית רק החמירה אותו.

בדוח מבקר המדינה על אירועי מאי 2021 בערים המעורבות מצביע המבקר על הטשטוש של הגדרת עבירות כלאומניות. בשנים 2018-2020 לא נפתחו בערים המעורבות תיקים על רקע לאומני, זאת חרף התיעוד הקיים של מקרים בעלי אופי כזה בתחנות המשטרה באותן ערים. בבחינה של מהומות שומר החומות ברור כי הרקע היה לאומני־דתי; דגלי לאום נישאו וקריאות כמו "הקרוב על אל־אקצא" שבו ונשמעו בהפגנות ובהתאספויות, והן כוונו נגד יהודים ומוסדות מדינה. גם מקומם של ה"נכבה" וה"שיבה" אינו נעדר, וגם הם עומדים כגורמי רקע וכמניע לפרעות.⁴

בזמן המהומות וגם לאחריהן היו שביקשו למסגר את האירועים האלימים כתוצאה ישירה של בעיית הנשק הבלתי־חוקי בחברה הערבית ותו לא. גם הניסיון הזה מופרך, כיוון שרוב הפצועים והנרצחים במהומות נפגעו מנשק קר ולא חם. הנשק החם אכן החמיר את המצב והעלה את רף הסכנה והאלימות, אולם לא קיומו היה הגורם להן.

כחצי שנה לאחר האירועים הפקנו עם הגרעין התורני בלוד את הסרט התיעודי **חמישה ימים במאי - סיפורה של לוד בשומר החומות**,⁵ וזאת כדי לפעול אל מול מגמת התקשורת המרכזית בישראל לגמד ולטשטש את האירועים ואת חומרתם. מחקר זה מבקש להרים את התיעוד והדין ברמה נוספת, להציג עד כמה שניתן את התמונה המלאה לאירועים שהתרחשו בישראל במאי 2021, ולסמן מגמות להמשך.

הסיפור שלא סופר – חומרת האירועים והיקפם

חומרת האירועים

מהומות מאי 2021 היו חריגות בחומרתן. הן כללו מחסומי דרכים מאולתרים של פורעים ערבים ברחבי הנגב והגליל שהקשו את התנועה בכבישים ובצמתים מרכזיים, תקפו נהגים יהודים, וחסמו כניסות ליישובים ולערים ובכך הביאו לניתוקם ולבידודם. התחוללו גם אירועים של ניסיונות לינץ' בדרכים ובתוככי הערים, ירי חי מתוך בתים ומגגות, פיגועי דריסה ודקירה, סימון מכוניות ובתי יהודים במטרה למקד את הפגיעה בהם, השחתת סמלי שלטון, הצתת מוסדות חינוך ובתי כנסת ועוד. בצפון הארץ הוצתו שטחי יערות וחורש טבעי, רובם בסמוך ליישובים יהודיים, מתוך כוונה לפגוע בהם. גם באזור המשולש ובכביש ואדי ערה נחסמו הדרכים ואירעו ניסיונות לינץ' באזרחים יהודים, תשתיות חיוניות נהרסו, עשרות שוטרים הותקפו בנשק קר וחסם ותחנות משטרה וניידות הועלו באש.⁶

אומנם בפרעות נעשה שימוש רק בחלק קטן מכלי הנשק הבלתי־חוקיים המצויים בידי המגזר הערבי, אך גם בכמות זו היה די להוות עליית מדרגה רבת משמעות, מעשית ותודעתית.

היקף האירועים

ההתפרעויות החלו בירושלים, בחודש מתוח שקדם לאירועי שומר החומות, והתפשטו לרחבי הארץ בהשתתפות אלפי פורעים אלימים שזכו לתמיכה עממית נרחבת ברשתות החברתיות. מעשי האלימות התרחשו על פני שטחים נרחבים במדינת ישראל, וכבישים מרכזיים, יישובים וערים גדולות סבלו מן ההתקפות. ברחובות הערים המעורבות – יפו, רמלה, לוד, נוף הגליל, עכו וחיפה – נרשמו אלפי אירועים של התפרעויות המוניות, הצתות ופגיעה ברכוש ובנפש. כבישי מפתח כמו כביש 4, כביש החוף (2) וכביש 1 היו יעד להתקפות.

מאות אזרחים יהודים ועוד 306 שוטרים נפצעו, ונרצחו שלושה יהודים.⁷ במשטרת ישראל נרשמו עשרות אלפי אירועי קריאה. רק בימים 11-13 במאי 2021 ובמחוז מרכז לבדו התקבלו 32,536 שיחות למוקד 100, ויותר מ-4,000 אירועים נסגרו בלי הגעת ניידת לטיפול באירוע.⁸ המשטרה העידה כי היא נאלצה להתמודד ביום אחד עם כ-90 מוקדי הפרות סדר ברחבי הארץ,⁹ לצד מתן מענה לזירות נפילת הטיילים מצועת עזה. כעבור

שנה פורסם דוח סיכום ביניים של פרקליטות המדינה, ובו תואר האתגר בצורה בהירה:

"היה צורך להפנות כוחות ביטחון מעיסוקם נגד האויב מבחוץ לפעולות ביטחון פנים, והיה בכך כדי לערער ולזעזע את הביטחון האישי של אזרחי המדינה."¹⁰

מלבד אירועי האלימות עצמם שהיו חמורים ונועזים יותר ובמספר מוקדים רב יותר משידענו בעבר, ראוי שתוקדש תשומת לב מיוחדת למספרם הרב של הפורעים. בשאלה זו קיימות הערכות בלבד. בלילה של 11-12 במאי השתתפו בהתפרעויות כ־6,000 אזרחים ערבים, כך עולה מדוח מבקר המדינה. מספר זה משקף לילה אחד מתוך כשבוע ימים של התפרעויות, ולכן סביר להניח שהמספר גבוה בהרבה.

בפרספקטיבה של זמן

הערים המעורבות והמרחבים הכפריים לא שבו למצבם טרום אירועי שומר החומות. ביחס לתקופה שקדמה לאירועים, התקיפות הלאומניות ותחושת חוסר הביטחון האישי התגברו. לכך מתווספת העובדה שחלק ניכר מן הפורעים וממבצעי הלינצ'ים לא נתפסו או שלא מוצה עימם הדין בחומרה המתבקשת. כל זאת יוצר סדק חמור בהרתעה הישראלית נגד גורמים פוליטיים ולאומניים, ומחובתנו להניח כי שגרה מתוחה זו תשפיע על כל תרחיש לאומי עתידי. ניכרת התעוררות מסוימת של המשטרה למול המציאות החדשה, בשילוב גורמים ממשמר הגבול ומצה"ל. האחרון אף הקים כוחות ייעודיים בפיקוד העורף לפינוי צירים בעת לחימה.

איך בנינו את המחקר?

מטרת המחקר, כאמור, היא הצגת תמונה רחבה ככל האפשר על אירועי מאי 2021, וכן את האיומים האסטרטגיים המצטברים הנשקפים מתמונה זו.

עבודת המחקר כללה שימוש ביומני אירועים שנכתבו על־ידי אזרחים, ניתוח כתבי אישום ומעקב אחר התפתחותם, וכן איסוף וניתוח מקרים שהתפרסמו בתקשורת וברשתות החברתיות. נעזרנו גם בחומר אקדמי וסמי־אקדמי ובדוח מבקר המדינה על האירועים בערים המעורבות שראה אור ביולי 2022. כאמור, לא התייחסנו במחקר לאלפי הטילים ולחזית החיצונית מול חמאס ועזה, וכן לא כללנו את האירועים האלימים שקרו ביהודה ושומרון באותם ימים.

באמצעות האיסוף המעמיק שערכנו בסיוע גורמים מן השטח קיבלנו תמונה רחבה, והיא תורגמה לחוברת זו. בשנה שחלפה מאז האירועים ניסינו לקבל נתונים מדויקים ממשטרת ישראל ומכמה מן הרשויות, בבקשנו לסרטט תמונה מלאה עד כמה שאפשר בהסתמך על מקורות רשמיים. לצערנו, מסך העשן שהועלה בפנינו לא אפשר לנו להביא נתונים מספריים בכל אחת מן הגזרות. אפשר בהחלט להעריך שהתמונה המוצגת לפניכם איננה שלמה, אבל אנו מאמינים שהנתונים שאספנו מאפשרים גיבוש הערכה מדויקת יותר בנוגע להיקף אירועי 2021 ולחומרתם.

אנו שואפים להשתפר. אם ישנן השגות, הערות או הארות בנוגע לתוכן או לנתונים אחרים בדבר אירועים שלא ציינו, נשמח לקבל את פנייתכם: contact@myisrael.org.il.

מקרא לקריאת המפות שמופיעות לאורך המחקר

שריפה/הצתה/הבערה

אירוע ירי

אירוע דקירה

חסימת ציר

ירי זיקוקים

פגיעה בתחנת משטרה

יידוי אבנים

פגיעה ברכבים

סקירת האירועים לפי אזורים

ירושלים

המהומות בירושלים שהחלו לפני מבצע שומר החומות היו בעצם המבשר שלו. שיאם של האירועים האלימים בבירה היה ב־10.5.21, אז החל המבצע בעזה, אך הרקע הקודם להם חשוב לא פחות.

חודש רמדאן הוא תמיד חודש מתוח שבו מגבירים כוחות הביטחון את היערכותם, אולם רמדאן 2021 היה אלים במיוחד. אל המתח הרגיל של חודש זה נוסף גם המתח סביב המחלוקת על מבנים בשכונת שמעון הצדיק (שיח' ג'ראח) בבירה. לאורך החודש החריף ארגון הטרור חמאס את איומיו נגד ישראל, בעודו מנסה בכל כוחו לחבר בין עזה לירושלים, ולקח "אחריות לאומית" על שיח' ג'ראח, על שער שכם ועל הר הבית.

טרור הטיקטוק^{11, 12} – בחודש שקדם לאירועי שומר החומות נצפתה תופעה ישנה־חדשה: שימוש ברשתות חברתיות כדי ללבות טרור. החידוש בה הפעם היה השימוש בטיקטוק, רשת חברתית של שיתוף סרטונים המבוססת על טרנדים ומעודדת אותם. החל ב־15 באפריל ובמשך כמה ימים רצופים הפכו סרטוני אלימות לטרנד ויראלי. ערבים הצטלמו תוקפים באלימות ומשפילים יהודים ברחבי ירושלים, בעיקר כאלה בעלי חזות חרדית. הסרטונים הועלו לטיקטוק ומשם הועברו לרשתות אחרות, וכך יצרו ספירלה של טרור.¹³

(מקור: דוח מבקר המדינה, יולי 2022)

”
**צעקו 'יהוד,
יהוד' ותקפו
אותי. למזלי,
שרדתי את זה.
מישהו אחר,
פחות חזק או
יציב, היה גומר
שם את חייו**

(אלי רוזן, הותקף בניסיון
הלינץ' בשכונת שמעון הצדיק)

הר הבית – לאורך רוב חודש רמדאן הורגשו המתרחקות והאלימות בהר ביתר שאת. כל אירוע אלים שהתחיל בהר המשיך לאחר מכן גם למקומות מועדים אחרים כמו שער שכם, רחובות העיר העתיקה, שכונת שמעון הצדיק, שכונות מזרח העיר, כבישים מרכזיים ושכונות התפר (הגבעה הצרפתית, ארמון הנציב ועוד). התושבים היהודים במקומות אלה וכן עוברי אורח ומתפללים שביקשו להגיע לכותל סבלו מהתקפות חוזרות ונשנות.¹⁴

שער שכם והעיר העתיקה – שער שכם נעשה למוקד אלימות מרכזי. אחת התלונות של הפורעים הערבים הייתה כי משטרת ישראל הציבה מחסומים על המדרגות המובילות לשער באופן מופגן ובלתי־מתחשב. המשטרה נכנעה לבסוף והסירה את המחסומים, אולם האלימות לא פסקה ושער שכם המשיך להיות מוקד אלים ומתוח והוא עודנו כזה.¹⁵

תושבים יהודים בירושלים נאלצים להגן על עצמם ועל משפחותיהם בנשק חם (6.5.21). צילום: ידידיה אפשטיין

שכונת שמעון הצדיק (שיח' ג'ראח) – המתח סביב השכונה התעורר בעקבות מחלוקת משפטית על מבנים בה. הפגנות הפכו מהר מאוד להתפרעויות גם כלפי שוטרים, גם כלפי תושביה היהודים של השכונה וגם כלפי עוברי אורח. האירועים במקום הגיעו לשיאם ב־6 במאי¹⁶ והמשיכו בזמן שומר החומות. הם כללו ירי זיקוקים, יידוי בקבוקי תבערה וצבע, פיגוע דריסה, התקפות על עוברי אורח, יידוי אבנים לעבר בתים ומכוניות, הצתת מכוניות, ועימותים קשים בין יהודים לערבים.

השכונות היהודיות בקו התפר ובמזרח ירושלים – תושבי שכונות אלה סבלו בימי ההתפרעויות מטרור בדרכים ובכבישים¹⁷ וכן מפגיעות שכוונו כלפי

”
**היה ברור שכל
מי שעובר שם
יחטוף, ומצאנו
את עצמנו
מכותרים**

(כרמל, תושבת מעלה הזיתים)

בתיים.¹⁸ באותם ימים נרשמו שעות ארוכות שבהן היו התושבים נצורים בבתיים או מנועים מלהגיע אליהם, והתחבורה הציבורית הושבתה. שכונות אבו תור,¹⁹ מעלה הזיתים, בית אורות, כפר התימנים/סילוואן, החושן²⁰ ועיר דוד, שבהן גרות מאות משפחות יהודיות, נותרו חסרות מענה משטרתי ראוי עקב עומס האירועים. מאות מתנדבים אזרחיים נחלצו לסייע באותן שכונות על מנת לספק הגנה.

צפון

הגליל מאופיין בחיים משותפים של יהודים, ערבים ואוכלוסיות אחרות. באזור לב הגליל, המורכב מן המועצות האזוריות משגב, עמק יזרעאל, גליל תחתון ומרום הגליל, חי רוב ערבי מובהק.²¹ היישובים היהודיים נמצאים בדרך כלל בנקודות גבוהות, מצפים, ואילו היישובים הערביים בעמקים ומצידי צירי תנועה. כשמתרחשים אירועים בעלי פרופיל ביטחוני לאומי, מורגשת בגליל מתיחות במוקדים בעלי ריכוז ערבי. בזמן שומר החומות הגיעו האירועים האלימים לרמות שלא נראו מאירועי אוקטובר 2000.

בימי שומר החומות היו כבישי התנועה בנגב ובגליל נקודת תורפה. אולם בשונה מהנגב, שם התפרסו האירועים האלימים על שטח רחב מאוד לאורך הכבישים, בגליל התנקזו עיקר האירועים לצמתים מרכזיים, ומוקדי הטרור יצאו מתוך הערים והכפרים הערביים. הדו־קיום בגליל הופר גם במספר רב של ניסיונות לינץ' במשפחות וביחידים. פעמים רבות ניצלו חייהם בזכות תושייה שהפגינו אזרחים ערבים מקומיים.²²

המתיחות בגליל החלה עוד לפני היציאה למבצע בעזה, אולם ההחמרה החדה נרשמה ב־10.5.21, יום ירושלים ותחילת המערכה מול עזה. מוקדי ההתפרעויות היו בתוך הערים הערביות באזור, ואלה התפשטו מהר מאוד החוצה, במקביל להצתות ענק שכוונו לעבר יישובים יהודיים.

הצתות ושריפות

אחת מתופעות האלימות שלא סוקרו בכלי התקשורת בישראל היא ההצתות הנרחבות בגליל. יישובי הגליל משולבים ומוקפים בצמחיית חורש וביערות, ולכן גם נתונים לסכנת שריפות. ההצתות שימשו כלי טרור בידי הפורעים, וכוונו באופן ממוקד כלפי טבעות הצמחייה העוטפות את היישובים וכלפי

יערות. בכמה מן המקרים כובו השריפות בידי תושבים ערניים ובעלי תושייה, שסייעו לכוחות הכיבוי וההצלה ומנעו פגיעות בנפש. אחדים מן המקומות שהוצתו הם יער צורית, יער לבון, יער אחיהוד, יער שגב, יער גילון, סביבת קיבוץ אשבל ואזור לוטם.

שריפה באזור כרמיאל (השימוש נעשה לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

יער צורית, לאחר השריפה (השימוש נעשה לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

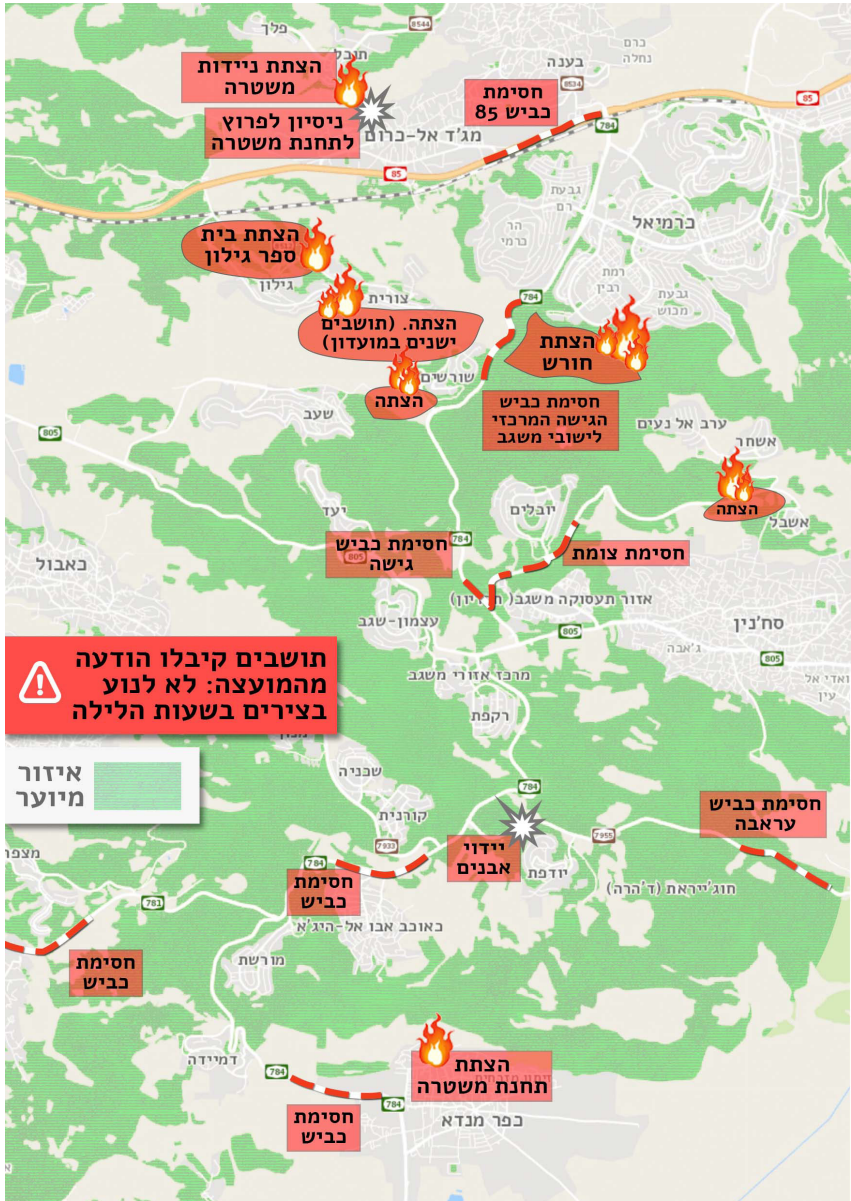
”
**קיבלנו בכל
יום הודעה
מהמועצה
באיזו שעה
להסתגר
בבתים, כי
הם יוצאים
להשתולל.
חיילי מג”ב
הגיעו לשמור
עלינו.**”²⁵

(איילת, תושבת טל אל)

שגרה מתוחה ועוצר לילי

תושבי יישובי גוש משגב סבלו מחסימות הצמתים המקיפים את היישובים. הצמתים מנדא, נחף, עראבה, יובלים, כאוכב ועוד היו חסומים לסירוגין באופן ששיבש והגביל את יכולת התנועה של התושבים.²³ הם היו נצורים בבתיהם בשעות אחר הצהריים והלילה במשך ימי הפרעות, ושירותים חיוניים נמנעו מהם. יישובים מסוימים נותקו מחשמל ומאינטרנט בשל מעשי ונדלזים בקווי מתח. התושבים אף סבלו, כאמור, מהצתות סביב היישובים, דבר שהביא להפסקות חשמל ולאיומים נוספים. לדוגמה, ביישוב צורית הציתו הפורעים שריפת ענק שכמעט הגיעה לבתים, וכמה מן התושבים פונו למועדון ביישוב גילון הסמוך.²⁴

המועצה האזורית משגב ניצבה כעמוד תווך בעבור התושבים, אך בלי תפקוד משטרתי הולם

מקרה בוחר, ליל ה-12.5, 11, אזור יישובי משגב

שריפה ביישוב צורית (השימוש נעשה לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

היא מצאה עצמה מוגבלת. ראש המועצה דני עברי ציין: "היה ראוי להשאיר ציר אחד פתוח לכל יישוב לכל שעה, אבל נראה כי המטרה היא לא לפגוע במתפרעים. התחושה היא שהמתפרעים חסינים, והמטרה היא לשמור דווקא עליהם."²⁶

פגיעה נרחבת בכוחות ביטחון ומשטרה

בכל ימי שומר החומות תקפו מתפרעים תחנות משטרה, ניידות ואת השוטרים עצמם. מעשיהם כללו בין היתר הצתות, יידויי אבנים ובקבוקי תבערה, ירי זיקוקים ומנשק חם וזריקת רימונים כלפי שוטרים.

באום אל-פחם, לדוגמה, הותקפה תחנת המשטרה המקומית בידי עשרות פורעים.

הם צרו עליה ואף הצליחו לפצוע שוטר בירי. אחדים מן הפורעים חסמו אמבולנס שנקרא לפנות אותו ובכך מנעו ממנו טיפול רפואי.²⁷ ביום שישי, 14 במאי, צרו מאות פורעים בכפר כנא על כעשרים לוחמי משטרה וירו לעברם גם בנשק חם.²⁸ הלוחמים היו בכוח משימה שנשלח על-ידי הדרג המדיני לעצור את היעד האסטרטגי השיחי' כמאל ח'טיב. כדי לחלץ את אותם עשרים לוחמים היה צורך בכוח של מאות שוטרים שהוזעקו מכל המרחב ופעלו תחת ירי כבד לעברם.

חסימות צמתים וכבישים מרכזיים

את הגליל חוצים כבישי רוחב חשובים העוברים בין רכסי ההרים המרכזיים; אלה הם עורקי החיים המחברים בין יישובים לערים. מתפרעים חסמו כבישים אלה באמצעות סלעים וצמיגים בוערים וסיכנו את המשתמשים בדרכים. אחדות מן החסימות יזמה המשטרה, עקב חוסר הצלחתה להשתלט על הפורעים. השוטרים סגרו כבישים לתנועת כלי רכב, אך לעיתים התנועה בהם התאפשרה לערבים בלבד.²⁹ עם כבישים אלה נמנים כביש 65 (ואדי ערה), כביש 85, כביש 77 וכביש 79. מעשי האלימות והחסימות גלשו מן הגליל גם לאזור מישור החוף: מתפרעים מג'סר א-זרקא חסמו את כביש 2 (כביש החוף).

”
**נתקלים
בהפרות סדר...
רבבות עם
הרבה פורעים
מקיפים אותנו.
שוטרים –
להיות ממוגנים
מאחורי
מחסות, יש ירי
מסיבי**

(מתוך הקלטות הקשר של
שוטרים באירוע בכפר כנא,
14.5.21)

האמבולנס שהותקף באום אל-פחם. צילום: זבורות מד"א

ניסיונות לינץ' ביהודים

ערים וכפרים ערביים הפכו לכמעט מלכודות מוות ליהודים בימי המהומות. יהודים שנסעו במתכוון או שלא במתכוון דרך ערים היו מטרה להתקפות ההמון הערבי. ניסיונות לינץ' ביחידים או במשפחות נעשו בכפר כנא, בטמרה, בכפר קרע, בכפר סאלם, בשיח' דנון ובאום אל-פחם.

איילת, תושבת טל אל שהותקפה בניסיון לינץ' עם משפחתה בשיח' דנון, תיארה את ההתקפה. "הם צעקו לנו: צאו מהכפר שלנו, אנחנו נהרוג אתכם, הארץ שלנו, לא סובלים אתכם, יהודים מסריחים... הם התחילו להשתולל, להכות אותנו, לאחד הבנים פתחו את הראש, בן נוסף העיפו על עץ, אותי זרקו מצד לצד.³⁰"

ואדי ערה

כביש 65, העובר בוואדי ערה, הוא אחד מעורקי התחבורה הראשיים המחברים בין מישור החוף לגליל. לאורכו שוכנות ערים ערביות גדולות, בהן אום אל-פחם, ערערה וכפר קרע. לאורך הכביש ובין הערים פזורים גם יישובים

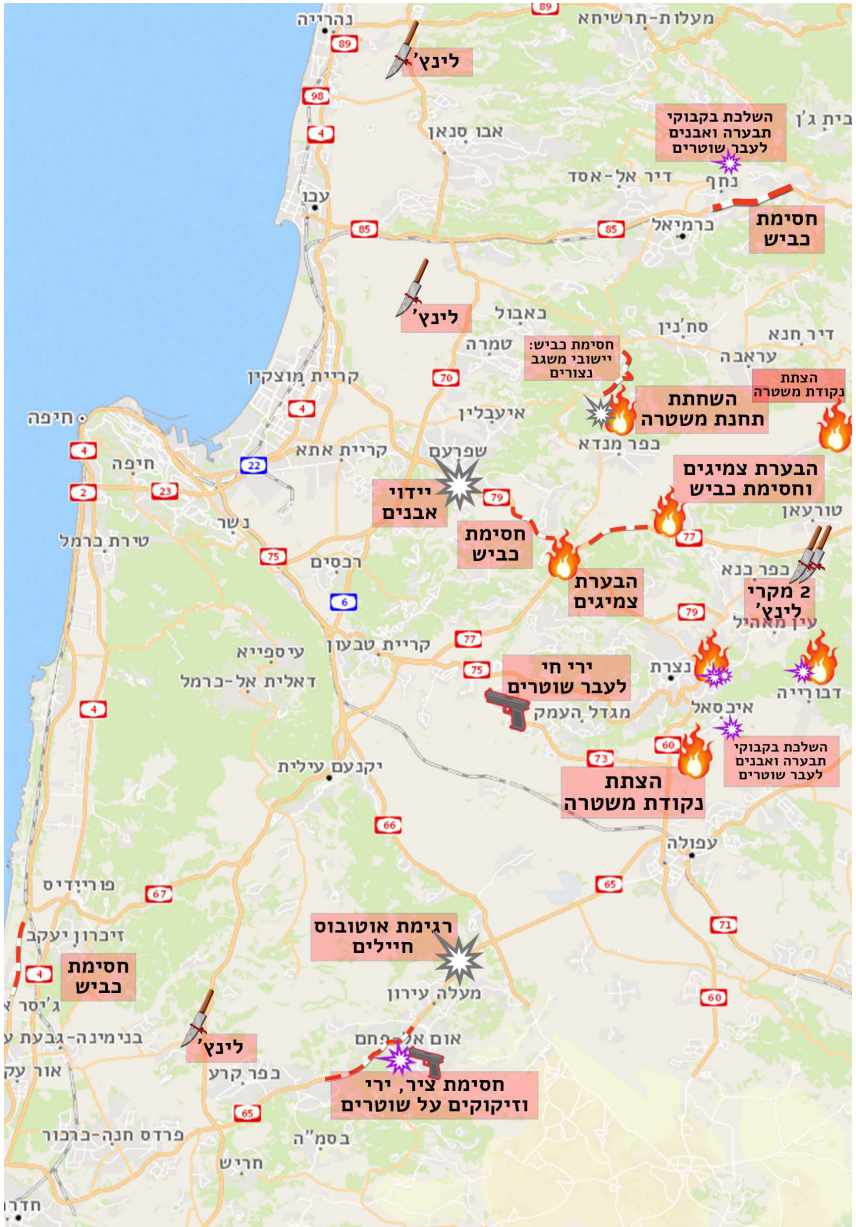
”
**ההורים גוננו
בגופם על
ילדיהם, אך
התוקפים זרקו
עליהם פלטת
שיש וחתיכת
אספלט גדולה**³³

יהודיים, רובם קטנים: מי עמי, מעלה עירון, קציר ועוד. בכל ימי המהומות חסמו מתפרעים את הכביש לסירוגין, וההתפרעויות שיצאו מתוך אותן ערים הגיעו עד ליישובים היהודיים. כמה מן היישובים היו מאוימים ונצורים לסירוגין בימי הפרעות.

מעבר לתהלוכות תמיכה בחמאס, חלוקת ממתקים לאחר שיגורי רקטות מעזה והסתה מתמשכת באום אל־פחם, התרכזו התפרעויות אלימות בעיר כבר למן הלילה הראשון של המבצע בעזה. שוטרים הותקפו שם בדריסה, ביידויי אבנים וזיקוקים, ואף בירי חי.³¹ הפורעים עקרו ושברו את רוב הרמזורים בעיר, דבר שגרם לאחר מכן גם לתאונות דרכים.³² הם לא בחלו באמצעים, ותקפו גם אמבולנסים שבאו לחלץ פצועים. ב־13 במאי השתתפו עשרות תושבים בניסיון לינץ' במשפחה שטעתה בדרך ונכנסה לעיר. מתוכם הועמדו לדין תשעה פורעים, ארבעה מהם קטינים.

התפרעויות באום אל־פחם. צילום: דוברות המשטרה

מקרה בוחן, ליל ה־11-12, 2021, אזור הצפון

נגב

במשך שנים יצרה מדינת ישראל מרחב של אקס־טריטוריה באזור יישובי הבדואים ועריהם בדרום הארץ. רבים מבני החברה הבדואית בנגב מתגררים ביישובים בלתי־מוכרים, והם מאתגרים את רשויות האכיפה בתחום הפלילי שנושק לעיתים ללאומני. כמויות הענק של הנשק הבלתי־חוקי ונורמות של אי־ציות לחוק, הרווחות בקרב כמה מתושבי הנגב הבדואים, מעוררות אתגרים אסטרטגיים במרחב. כל אלה מתחברים למגמות לאומניות פרו־פלסטיניות שחדרו בשנים האחרונות אל האוכלוסייה הבדואית, ובעיקר אל בני הדור הצעיר,³⁴ בחסות ארגונים אידיאולוגיים שונים ונישואים לפלסטיניות.

מרחב הנגב הוא הגדול ביותר במדינת ישראל, ולכן מאפייני ההתפרעויות בו במאי 2021 היו שונים והציבו אתגרים אחרים משאר חלקי הארץ. מעבר להתפרעויות המקומיות במרחב, חשוב לזכור כי הנגב המערבי, כולל אזור באר שבע, היה נתון בימים אלה למתקפות טילים מרצועת עזה, כך שאזורים אחדים סבלו בזמנית הן מטילים הן ממהומות.

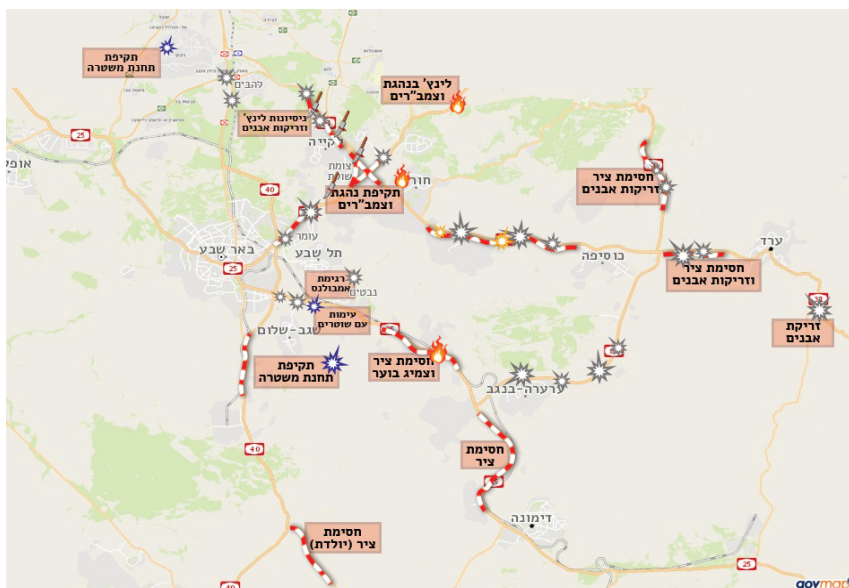

חסמת כביש באר שבע ערד, כביש 80 (השימוש נעשה לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

סיפורו של הנגב הוא סיפורם של הכבישים, ומוקדי התקיפות וההתפרעויות היו בעיקר לאורך צירי תנועה. הפזורה הבדואית פרוסה על שטח נרחב שכולל גם קרבה לכבישים, כך שמעבר למוקדי ההתפרעויות הגדולים, היו גם התקפות מרובות בנקודות אקראיות בדרכים. ממד זה הקשה את הטיפול המשטרתי במתפרעים וגרם לריבוי נזק ונפגעים. פועל יוצא נוסף של החסימות הוא שיישובים וערים היו שרויים במצור חלקי, וכן נחסמו כוחות צבאיים שהיו בדרכם מבסיסי צה"ל הפזורים בנגב למשימות לחימה. בצמתים מרכזיים פגעו הפורעים גם בתשתיות, כגון רמזורים, והמשיכו לשבש את התנועה ימים ארוכים לאחר מכן. אף דווח על אירועי ירי בכבישים.³⁵

מוקד נוסף היה **הערים הבדואיות** עצמן וסביבתן. ברהט, בחורה, בתל שבע ובערים נוספות הותקפו סמלי שלטון, ולעיתים הגיע המצב עד לסכנת נפשות. בתחנת המשטרה בשגב שלום, לדוגמה, כיתרו עשרות פורעים בדואים את התחנה המקומית, ורק אחרי שעות ארוכות חולצו ממנה השוטרים הנצורים.³⁶

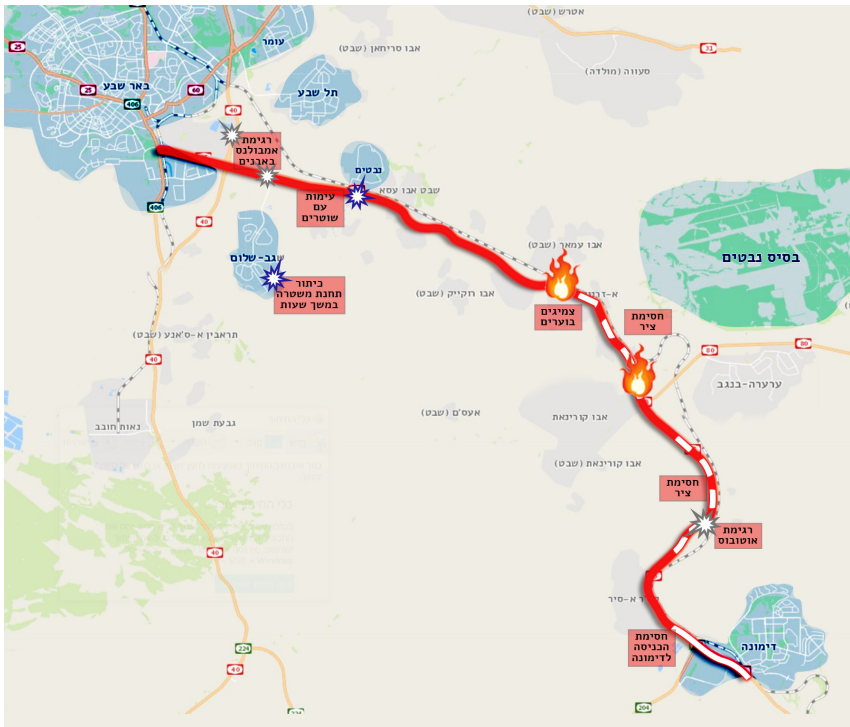
בין עומס האירועים ראוי לשים לב לעיר **ערד**, שהייתה מבודדת לסירוגין בשלושת הימים הראשונים של המבצע הצבאי בעזה. הכביש המרכזי המחבר

10.5.21, מרחב נגב

את העיר מערבה לעורקי חיים חיוניים הוא כביש 31, שלאורכו שוכנות שתי ערים בדואיות, כסייפה וחורה. גם חסימות **צומת שוקת** ניתקו דרכים ויישובים. הצומת יושב על כמה כבישים מרכזיים - 60, 6, 31 - ולידו שוכנים שני יישובי בדואים גדולים, חורה ולקיה. מהם יצאו אירועי אלימות שהופנו הן כלפי היישוב כרמית הן כלפי נהגים בכביש.

בשעות הערב ב־10 במאי, לאחר ירי הטילים על ירושלים ועם תחילת המהומות, היה ניכר שכוחות המשטרה והמומדיעין לא צפו את היקף האירועים. אפשר לסמן את היום הראשון כחמור ביותר מבחינת עצימות האירועים האלימים והפריסה הגיאוגרפית שלהם. בנוסף, בגלל התקפות הטילים מעזה, רבים מכוחות המשטרה וכיבוי האש הופנו לטובת המאמץ המלחמתי. מניתוח ידיעות חדשותיות ותכתובות פנימיות של אזרחים עולה תמונה קודרת: בתוך כמה שעות בודדות הפכו כבישי הנגב לסיר לחץ של פגיעה ממוקדת ביהודים.

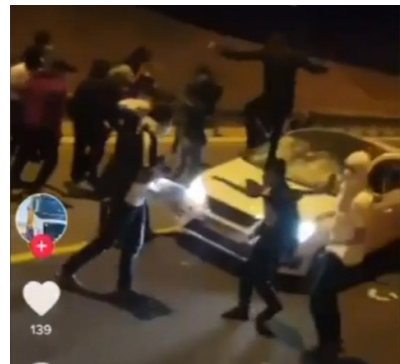
מקרה בוחן ציר 25, 11.5.21

מלכודת הכבישים

כבישים מרכזיים כמו צומת שוקת, צומת אבו כף, ערוער, להבים ועוד נמנים עם כבישים שבאירועי שומר החומות הפכו למלכודת של ממש. לאורך כבישים אלה, ברדיוס רחב, הותקפו נהגים ונחסמו כבישים. גם אמבולנסים ורכבי הצלה שהיו בדרכם להציל חיים הותקפו,³⁷ ויישובים וערים היו נתונים במצור חלקי.

”
**כקילומטר
לפני צומת
ערוער נתקלנו
במחסום של
צמיגים בוערים
על הכביש.
האוטובוסים
נעצרו ועשרות
פורעים רגמו
אותנו באבנים**

בליל 10 במאי הותקפה נהגת בכביש 6 ליד צומת שוקת: הפורעים הוציאו אותה מרכבה והציתו אותו. היא ניצלה הודות לנהג משאית בדואי שעבר במקום וחילץ אותה. באותו לילה הותקפו גם אוטובוסים ובהם עשרות תלמידים שחזרו מירושלים לדימונה. עקב חסימות הם נאלצו לנסוע בדרכים חלופיות, וגם שם – ליד צומת ערוער – הותקפו בעוצמה. אחד המורים שנסעו באוטובוס עם התלמידים, אליאב, סיפר: "בצומת בית קמה נאמר לנו שהכביש חסום ונסענו בכביש 80 דרך צומת שוקת, תל ערד ודימונה. כקילומטר לפני צומת ערוער נתקלנו במחסום של צמיגים בוערים על הכביש. האוטובוסים נעצרו ועשרות פורעים רגמו אותנו באבנים."³⁸ במקרה אחר, בני זוג מדימונה שמיהרו למיין יולדות

רכבה של הנהגת שהוצת באזור צומת שוקת, שלב אחר שלב

Liron Benazra
May 11, 2021

בדרך עם אשתי למיון יולדות צירם כל 4 דקות מקבלים מחסום שני של בדואים עם צמיגים בוערים שלא מאפשר לנו לנסוע. בפעם הראשונה עם הרכב הפרטי כביש דימונה באר שבע עוצר אותנו שוטר ומבקש להסתובב כי יש התפרעויות בכביש באזור שגב שלום ומסוכן לנסוע שם. חוזרים אחורה ושני צמיגים מצותים מתגלגלים לכביש תחננים לבאי אושר לנו לעבור בבטחה, חוזרים לדימונה מזמינים אמבולנס הצירים כבר כל 2-3 דקות כביש ירוחם באר שבע צמיגים שרופים על הכביש בני מיעוטים מטיילים כבעלי הבית ומההרים צצים מידי פעם צעירים רכובים על טרקטורונים אם זה מה שמצפה לנו מציע לכל אזרח שפוי להצטייד בכמה שיותר נשק להגנה עצמית אין על מי לסמוך רק על עצמנו הדרום כבר מזמן טריטוריה אבודה

See less
228 142 Comments 21K Views

הפוסט שהעלה הבעל שנסע למיון יולדות בסורוקה עם אשתו הכורעת ללדת

”
**אז האנשים
בהמון צעקו
'יהוד, יהוד',
פתחו את
כל דלתות
הרכב, ניסו
להוציא את
הנהג מהרכב,
ובמקביל זרקו
לעברו אבנים
רבות והכו
במוטות ברזל**

בסורוקה בעת שהאישה חווה צירי לידה, נתקלו במחסומי כבישים ובפורעים, ונאלצו לחמוק בדרכים חלופיות.³⁹

התקפות כאלה המשיכו גם בימים שלאחר מכן. נהגי המכוניות עברו סלקציה, במטרה למקסם את הפגיעה ביהודים. כך, בהתקפה המונית על נהג בליל 11 במאי בצומת שוקת, "אחד מהנוכחים שאל את הנהג בערבית אם הוא יהודי או ערבי, והנהג ענה כי הוא יהודי ומעסיק הרבה אנשים באזור. אז האנשים בהמון צעקו 'יהוד, יהוד', פתחו את כל דלתות הרכב, ניסו להוציא את הנהג מהרכב, ובמקביל זרקו לעברו אבנים רבות והכו במוטות ברזל ופגעו בפח הרכב ובשמשה האחורית, שנופצה".⁴⁰

אירוע חמור אחר התרחש בלילה שבין 12 ל-13 בחודש. פורעים בדואים פגעו בתשתית החשמל בכביש 31 בסמוך לצומת חורה, הפילו עשרות עמודי תאורה וחסמו באמצעותם את

הכביש. שווי הנזק של השחתה זו עומד על מאות אלפי שקלים.⁴¹ המעשה מתואר בכתב האישום שהוגש נגד כמה מן המתפרעים: "לאחר הפלת עמודי התאורה, הם עמדו עם אבנים בצידי הכביש, שאלו את המשתמשים אם הם ערבים או יהודים ויידו אבנים על היהודים."

הפלת עמודי תאורה בכביש 31 (השימוש נעשה לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

ריתוק כוחות צבא

”
**השוטר הורה:
'תעשו פרסה,
סעו דרך ירוחם
ותסגרו טוב
את החלונות'**⁴⁴

כמה אנשי צבא שנדרשו בחזית הלחימה ברצועת עזה לא היו יכולים להגיע לבסיסם עקב חסימות הכבישים. בבסיס חיל האוויר בנבטים, למשל, לא נותרה ברירה אלא לשנע אנשי צוות אוויר במסוקים, כיוון שכל הכבישים סביב הבסיס היו חסומים.⁴² במקרה אחר, חייל שעשה את דרכו למילואים כמעט נרצח בניסיון לינץ' בין תל שוקת לערד, בכביש 31. הוא העיד כי עשרות רעולי פנים יידו לעברו סלעים, בעודם חוסמים את הכביש בצמיגים בוברים.⁴³

לא רק מחסור בשוטרים ובכוח אדם היה למוקש, אלא גם תוכנית הפעולה של הכוחות בשטח ואופן הפעלתם כשלו בהגנה על התושבים. אזרחים רבים התלוננו על המתנה ארוכה למשטרה בעודם מצויים בסכנת חיים ממשית. יתר על כן, רבים מדווחים כי גם לאחר הגעת הכוחות, אלה לא חתרו למגע והתמהמהו בפיזור ההתפרעויות.

נקודת מפנה ספציפית לא נרשמה בנגב; האירועים האלימים דעכו אט־אט, עד שהמשטרה הצליחה להשתלט על המצב לאחר סוף השבוע בואכה חג השבועות.

ערים מעורבות - הקדמה כללית

”
**לא יכולנו
להגיע הביתה.
השוטרים
עמדו בצומת
בלי יכולת
לעשות דבר.
שאלתי את
השוטרים למה
הם לא יורים,
עושים פעולה
רצינית, ואמרו
לי שאין להם
אישור לעשות
שום דבר**⁴⁵

(ראובן, תושב ערד, 13 במאי)

בערים המעורבות לוד, רמלה, יפו, חיפה ועכו ישנם מרחבים ומוסדות משותפים ליהודים וערבים. הדוקיום העדין שנרקם במשך שנים רבות לא עמד במבחן המציאות הטעונה, והמהומות התעוררו בהן במלוא העוצמה. בהיותן ערים מעורבות, להתפרעויות בהן אופי ייחודי שיש לשים אליו לב: מעשי האלימות התחוללו בתוך השכונות ואף בתוך בתי מגורים משותפים. ההמון המשולהב כילה את זעמו במוסדות חינוך, בבתי כנסת ובסמלי שלטון, אך גם בבתיים של תושבים, ומטרתו – זריעת הרס ופגיעה בנפש. הפורעים זכו לתמיכה אקטיבית ממעגלים רחבים של התושבים הערבים המקומיים, למשל על-ידי סימון בתי התושבים היהודים והכוונת הפורעים אל עבר מכוניות בבעלות יהודית.

האתגר היה כפול. ראשית, הפורעים הערבים הם אזרחי ישראל, ומתוך כך, מערך החוקים והמדיניות כלפיהם שונה בתכלית בהשוואה לאלה הקיימים כלפי מתפרעים ביהודה ושומרון, אזרחי הרשות הפלסטינית. שנית, בערים עצמן

גרים יהודים וערבים דלת מול דלת. אלימות שמקורה בבנייני מגורים או על גגות בתים דרשה התייחסות ומענה ממוקדים, ואלה לא היו בנמצא. ארגון הכלים היה מסורס לחלוטין ולא מותאם לשני האתגרים הללו.

התושבים היהודים בערים אלה מצאו עצמם בין הפטיש לסדן – בין המון שלא בוחל באמצעים לפגוע ולהרוג, לבין משטרה שאין ביכולתה להגיב כראוי לאירועים. לכך התווספה העובדה שאחדות מן הערים המעורבות היו נתונות בו־זמן למתקפת רקטות מרצועת עזה.

תגובות קיצון לפרעות מצד יהודים

כתגובה לאירועים התארגנו בכמה מן הערים המעורבות קבוצות יהודים, השחיתו כלי רכב ותקפו ערבים. רבים מהם הגיעו ממקומות אחרים במטרה

מוצהרת זו. קבוצות מאורגנות יותר או פחות של יהודים יצאו לרחובות לוד ורמלה, ניפצו שמשות של כלי רכב, השחיתו רכוש ששייך לערבים והתעמתו עם פורעים ערבים. גם בחיפה, עכו וטבריה היו כמה אירועים מסוג זה. ניסיון הלינץ' בבתים היה אירוע שיאי: יהודים תקפו אזרח ערבי תמים וגרמו לו חבלות קשות. ניסיון הלינץ' הזה צולם ותועד בידי כלי תקשורת מרכזיים, ולאחר תום האירועים זכה לתהודה תקשורתית וציבורית גדולה בישראל.⁴⁶

לוד

בעיר לוד כללו המהומות קריאות לאומניות נגד יהודים, הנפת דגלי אש"ף, הצתות, יידויי אבנים, פריצה לדירות ושריפתן, לינצ'ים, הצתת בתי כנסת ומוסדות שלטון, והפרות סדר המוניות. גם רבים היו בה מקרי הירי מנשק חם – בלתי-חוקי – מדירות ומגגות.

ההתפרעויות, שהחלו ב־10 במאי בסביבות השעה 19:30, נמשכו בעצימות גבוהה במשך חמישה ימים והחלו להיחלש רק בשישי בערב, 14 בחודש. אחוז גבוה של ההתפרעויות התחולל בשכונת רמת אשכול, שכונה מעורבת שבה כ־40 אחוז יהודים ו־60 אחוז ערבים. גם תושבי שכונות רמת אלישיב ונווה נוף הותקפו ונאלצו להגן על עצמם. המהומות נרשמו גם בחלקים אחרים של העיר, והגיעו עד לזליגה מכוונת לכביש 40, שם נחסמו הכניסות לעיר והציאות ממנה.

תחילת המהומות: שני בערב, 10 במאי. בהפגנות תמיכה באל־אקצא, במקביל לקריאות לאומניות נגד יהודים ולהנפת דגלי אש"ף וחמאס, מאות פורעים הציתו כלי רכב של יהודים, מבני ציבור, בתי כנסת ומוסדות שלטון.

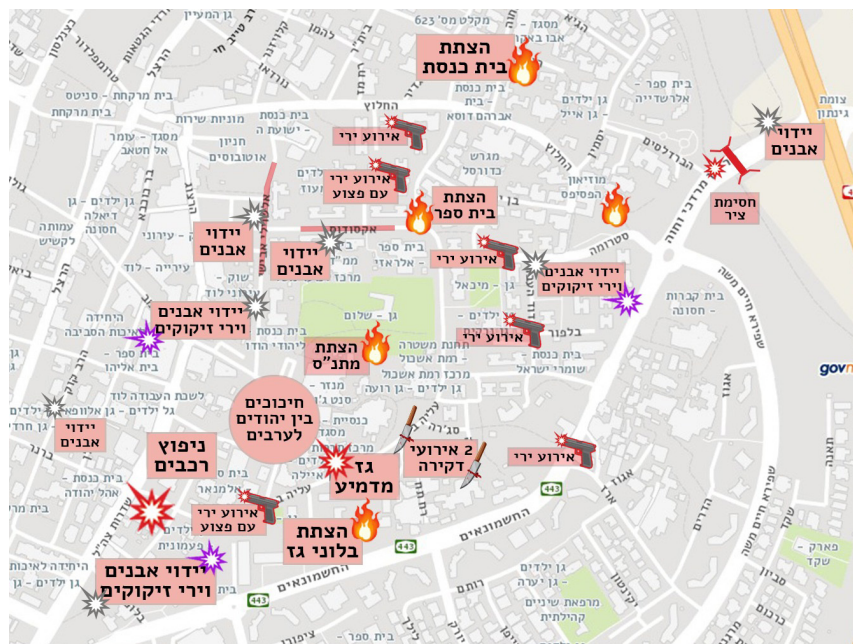
הצתת בית הכנסת ישועת ה' – יוצאי נאורניה

מן ההפגנה ברחוב גולומב פינת אלשילי

בהמשך לאותה הפגנה אלימה בלילה שבין 10 ל-11 במאי, נערכה הפגנת הזדהות שקטה של תושבים יהודים באזור כיכר הפרחים בעיר. המפגינים, שהניפו דגלי ישראל, הותקפו באלימות קשה בידי עשרות פורעים בבקבוקי תבערה, באבנים ובסלעים. אזרחים יהודים שנפגעו שם נזקקו לטיפול רפואי ואף לשיקום. למרות התחנונים למשטרה במשך כ-45 דקות, כל תגבורת לא הגיעה. בפעולה של הגנה עצמית נפגע מירי אחד הפורעים, מוסא חסונה, 47 ונהרג. יש המבקשים לצייר, בדיעבד, כאילו ההתפרעויות האלימות החלו עם הרג חסונה ובעקבותיו. על-כן חשוב להדגיש כי האלימות הקשה כלפי יהודים החלה זמן רב לפני הריגתו, ולא להפך.

הלווייתו של חסונה, שנערכה בשעה 15:00 למחרת, 11 במאי, הפכה למפגן אלימות קיצוני והמוני של זריקות אבנים, קריאות הסתה, רדיפת נהגים יהודים ועוד. המשטרה, שלא נערכה לאירוע בכוחות מתאימים, ביקשה מהתושבים היהודים להסתגר בבתיהם במשך שעות. התושבים העידו כי אפילו כך הם הותקפו בעת שרעולי פנים אלימים איימו לפרוץ לבתיהם, וכי המשטרה לא סיפקה מענה, לעיתים במשך אף יותר משעה. באותו ערב,

לוד, אזור רמת אשכול, 13-14.5.21 מ' 19:00 עד 03:00

בהמשך להתפרעויות עקב ההלוויה של חסונה, **נרצח יגאל יהושע בלינץ** עת היה בדרכו הביתה אל שכונת גני אביב בעיר. המשטרה עצרה שבעה ערבים ואלה הואשמו ברצח.⁴⁸

מנהיגי דת ונבחריו ציבור ערבים הסיתו והלהיטו את רוחות ההמונים, ומלבד יציאה מן המסגדים לפעולות טרור, אותם מקומות אף העניקו מקלט לפורעים ומקום לאיסוף אמצעי לחימה כמו מצבורי אבנים, בקבוקי תבערה וזיקוקי דינור.⁴⁹

במקביל למהומות החלו תושבים יהודים לעזוב את בתיהם ולברוח אל מחוץ לעיר.⁵⁰ כמה מן הדירות שנעזבו נפרצו, נבזזו והוצתו.⁵¹ בנוסף, הפורעים הערבים שרפו ארונות חשמל חיצוניים בשכונת רמת אשכול, ובכך שיתקו את אספקת החשמל לרחובות שלמים בשכונה. כל זה, בה־בעת שאזעקות נשמעו וטילים נורו על העיר מרצועת עזה. כך, תושבים היו נצורים בבתיהם בלי יכולת לרדת למקלט או לצאת אל חדר המדרגות, לפי ההנחיות במקרה של אזעקה, מכיוון שהם פחדו משכניהם ומן הפורעים ברחובות. לאורך הלילה הזה הגיעו לעיר קבוצות עצמאיות של מתנדבים יהודים מכל רחבי הארץ, במטרה לסייע לתושבים המותקפים ולשמור על ביטחונם.

אירוע הירי הראשון התרחש בליל 12 במאי. 29 אירועי ירי מכוון נספרו, ונמנו חמישה פצועי ירי בדרגות פציעה שונות, כולם יהודים. זאת בנוסף ל־8 נפגעים מפיגועי דקירה או יידי אבנים.

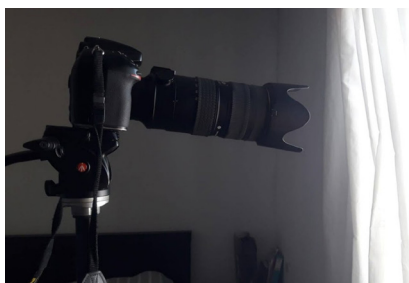
במקום שבו אין משטרה

לאחר שהבינו התושבים המקומיים שהמשטרה לוקה בתת־תפקוד קיצוני ומפקיר חיים, הם החליטו להקים מרכז ניהול שייתן מענה לסיוע אזרחי והגנתי, וביום 12 במאי הוקם חמ"ל קהילוד. מתנדבים שהגיעו אל העיר סייעו בהתארגנות ובגיוס מסודר של תגבורת מבחוח, הן של כוח אדם רלוונטי הן של ציוד הגנה. מלבד הפעלת החמ"ל והצדדים הלוגיסטיים, המתנדבים הרבים עזרו בשמירה על מוסדות חינוך ודת, הגנה על משפחות שנוקקו לכך, השגחה על בתים שננטשו, כיבוי הצתות ועוד. **המסירות והאחוזה שנצפו בימים אלה בעיר לוד הן מהיפות, המרגשות והמעצימות שנראו בישראל.**

החמ"ל העמיד עצמו לטובת המשטרה ככל שרצתה, בשאיפה לתיאום מרבי עימה. נקודות התצפית והתיעוד של החמ"ל סיפקו לה נתונים ודיווחים, וכל פעילות התקפית של סיכול לא נעשתה על־ידי כוח אזרחי, אלא אך ורק על־ידי השוטרים. כיוון שהמשטרה סירבה לשתף פעולה עם יוזמות וארגונים

בקבוקי תבערה שנתפסו במסגד בלוד

מצלמה מעמדת התצפית האזרחית

אזרחיים, הקשר של מתנדבי החמ"ל עם הכוחות המקומיים והמרחביים היה קשה, אך ככל שחלפו השעות והימים הוא השתפר.

נקודת המפנה בהתפרעויות נרשמה בשישי בערב, 14 במאי, כשכוחות מג"ב איו"ש הגיעו לעיר וירו ברובה רוגר לעבר אחד הפורעים. אז החלה הירידה באירועים האלימים. חג השבועות, שהגיע מייד לאחר סוף השבוע, כבר היה שקט יותר באופן בולט, וניכר כי המשטרה הצליחה להשתלט על הכאוס בעיר.

אין ספק כי ככל ששיתוף הפעולה בין האזרחים שהתנדבו לבין המשטרה היה טוב יותר, כך היא הצליחה יותר במשימתה לשמור על השקט והביטחון.

רמלה

ברמלה, הסמוכה ללוד, כ־70 אחוז יהודים ו־30 אחוז ערבים, ובימים כתיקונם יחסי השכנות נשמרים. במאי 2021 התרכזו רוב הפרעות בשכונה אחת, שכונת עמישב, על שטח מוערך של כקילומטר רבוע. גם פה, כמו בערים אחרות, מרבית האירועים האלימים התרחשו בשעות אחר הצהריים והערב, והמשטרה כשלה בטיפול ובמתן מענה לקריאות המצוקה של התושבים.

יום ירושלים, 10.5.21. כנהוג בעשרים השנים האחרונות, תושבי העיר מקיימים בה צעדת דגלים לרגל יום ירושלים. כבר במהלך הצעדה נרשמו התקפות לעבר המשתתפים, כשילדים רוססו בגז פלפל ואבנים נזרקו לעברם. בהמשך הלילה הסלימו ההתפרעויות. עשרות ערבים רעולי פנים הסתובבו ברחובות, קראו קריאות הסתה, פרצו לשלושה בתי כנסת וחיילו אותם, ותקפו תושבים יהודים באבנים.

בימים שלאחר מכן השחיתו הפורעים תשתיות וחסמו דרכים, עד לכדי השבתה של התחנה המרכזית והקניון בעיר. דפוס שזיהינו ברמלה, כמו גם בלוד, הוא הימנעות המשטרה מכניסה אל מוקד החיכוך ומיגור האלימות, דבר שאילץ את התושבים להיות אקטיביים בהגנה על עצמם ועל רכושם. גם כאן המליצה המשטרה לתושבים להסתגר בבתים או להימנע מכניסה לשכונה, וגם כאן נרשמה מדיניות משטרתית שהתעלמה מפגיעה ברכוש, אף שבכמה מן הפעמים הסכנה לנפש הייתה ממשית.

”
**כל בית עם
דגל ישראל,
או שיודעים
שגר בו יהודי
– זרקו עליו
אבנים**

דפוס בולט אחר ברמלה היה התקיפות הממוקדות לעבר בתי יהודים ורכוש יהודי. אחד התושבים העיד: "כל בית עם דגל ישראל, או שיודעים שגר בו יהודי – זרקו עליו אבנים."⁵² תושבים שזוהו כיהודים הותקפו באלימות ברחובות⁵³ ומוסדות דת כמו בתי כנסת או ישיבות הושחתו. ישיבת הרצוג, מוסד מוכר וותיק ברמלה, הייתה יעד לאלימות המתפרעים: עשרות בקבוקי תבערה ואבנים יודו לעברה.

ביום רביעי, 12 במאי, כעבור יומיים של הידרדרות, נרשם שיא האירועים. ערבים ירו לעבר בתים בשכונה, ובארבעה מהם נמצאו קליעי כדורים. הם ניסו גם להצית בתים, ולכיוון בית אחד גולגלו צמיגים בוערים. בכל הבתים שנפגעו שהו משפחות באותה העת. התושבים גילו תושייה, סגרו את התריסים, ואחדים גם הניחו מטליות רטובות מתחת לדלתות הכניסה כדי למנוע הצתות.

”
**רצינו להיכנס
למכונית
ולסדר את
התינוק,
פתאום נזרק
עלינו מהצד
מטען צינור**

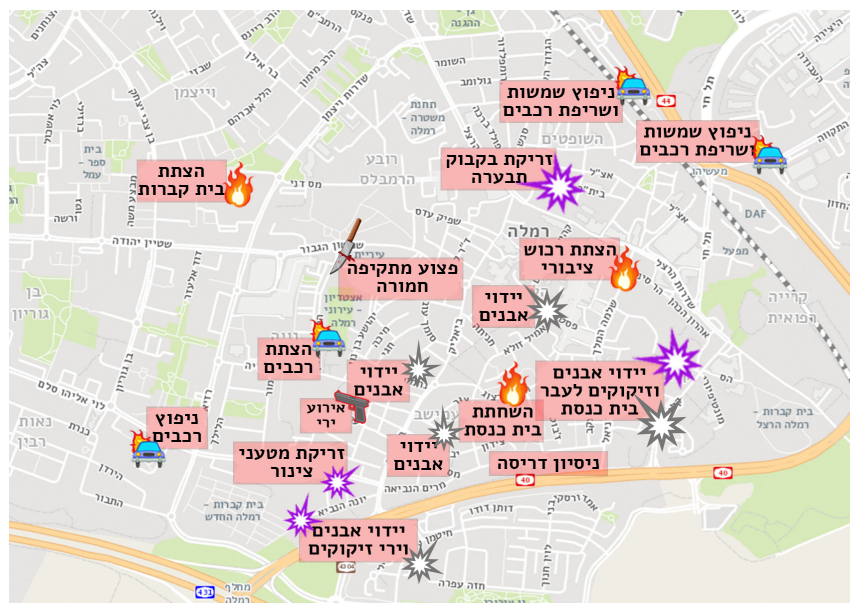
ביום זה אירע גם **ניסיון דריסה**, והשוטרים שנכחו באירוע נהגו כראוי: הם ירו לעבר גלגלי הרכב ועצרו את הדורס.⁵⁴ באותו יום נהרו לעיר המוני מתנדבים כדי לסייע לתושבים, ובעת שהותם בעיר נרשמו עימותים הן עם הפורעים הערבים הן עם המשטרה.

מעשי האלימות גלשו גם לסוף השבוע. במקרה קיצון אחד הושלך מטען צינור לעבר שלוש נשים ותינוק. מייד לאחר מכן התקרבו לכיוון הנשים פורעים רעולי פנים ויידו אבנים,

ונעצרו רק בזכות תושייה של אזרח יהודי שירה באוויר. לאחר מכן בוצע גם ירי חי לעבר היהודים.⁵⁵

המהומות בעיר נרגעו במקביל להשתלטות על האירועים האלימים בכל רחבי הארץ, אך המתח בשבועות שלאחר מכן נמשך והורגש. ב־30.5.21 נדרס **דסטאו ביסט**, יהודי בן 74, ליד תחנת אוטובוס בסמוך לקניון רמלה.⁵⁶ ביסט נפצע אנושות, ונפטר מפצעיו כשבועיים לאחר מכן. הרצח לא פוענח עד לכתובת שורות אלה.

רמלה, אזור שכונת עמישב, 11-12.5.21

יפו

המתיחות ביפו התחילה כשבועיים לפני אירועי שומר החומות. ב־18.4.21 תקפו ערבים לאור יום את הרב אליהו מאלו, ראש ישיבת ההסדר בעיר, ואת מנכ"ל הישיבה משה שנדוביץ.⁵⁷ האירוע האלים, שתועד במצלמת הפלאפון ופורסם ברשתות החברתיות, עורר תהודה רבה. מאות תומכים יצאו להפגנה שקטה ברחובות יפו במחאה נגד האלימות,⁵⁸ וערבים מקומיים תקפו אותם באלימות מילולית שגלשה גם לפיזית. התקיפה הזאת היוותה התחלה למסכת אירועים אלימים, בעיקר בשעות הערב, והאווירה בעיר נעשתה מתוחה.

”
**עפתי אחורה
על קיר פח.
גררו אותי
לכביש
והתחילו עם
בעיטות ומכות**

צילום מסך מסרטון התקליפה של דרור, בו הוא נראה שוכב על הקרקע ומסביבו התוקפים

”
**סיכמו ביניהם
להביא למותם
של יהודים
באשר הם
יהודים, בדרך
של הצתת
בתי מגורים
של יהודים על
יושביהם**

גם כאן נרשמה **תחילת המהומות** ביום ירושלים, 10.5.21. פורעים ערבים תקפו יהודים ברחובות ובכבישים, הציתו פחי אשפה, שיגרו זיקוקי דינור ונפצים בכינון ישיר וניפצו תחנות אוטובוס ורכוש ציבורי. הדגל של האלימות היה לאומני במובהק: המפגינים מחו נגד פעולות המשטרה בירושלים ונגד "נוכחות המתנחלים בהר הבית".⁵⁹ דרור, עובר אורח יהודי, צעד ברחוב יפת בעיר במטרה לתעד בטלפון הנייד שלו את אירועי האלימות שהתרחשו במקום, והותקף באלימות קשה בידי כמה תוקפים ערבים. נגד ארבעה מהם הוגשו כתבי אישום.⁶⁰

מדי ערב בימים שלאחר מכן התקבצו פורעים באזור גן השניים, ומשם יצאו לחולל נזק, בעיקר ברחוב יפת וברחובות המסתעפים ממנו. בשונה מערים אחרות, ביפו

דווקא בסוף השבוע חלה החרפה. ביום שישי, 14 במאי, הציתו חברי חוליה חמישה בתים ברחובות קדם ואבן סינא, שבהם גרות משפחות יהודיות וערביות כאחת. כתוצאה מכך, נפצע ילד ערבי בן 12 באורח קשה ונכווה בפניו בעת ששהה בביתו.⁶¹ בהמשך נתפסו שלושה מחברי החוליה והואשמו כי תכננו לפגוע בבתי יהודים, אך השליכו בקבוק תבערה לבית משפחה ערבית עקב טעות בזיהוי. בכתב האישום תואר כי הם "סיכמו ביניהם להביא למותם של יהודים באשר הם יהודים, בדרך של הצתת בתי מגורים של יהודים על יושביהם".⁶² אחד הפורעים הוא בנו של בעלי מסעדה מפורסמת ומצליחה

”
**קפצו עליי
שני ערבים
מאופנוע עם
אגרופנים
ואלות, כנראה
מארב מתוכנן.
אני מנסה
להתעמת איתם
אבל מבין
שהדבר הכי
חכם זה לעשות
רעש וזה מה
שעשיתי.
מצאתי את
עצמי שותת
דם**
(יונתן מור)

בנמל יפו, "הזקן והים", והוא משמש גם מנהל במסעדה – ועובדות אלה יש בהן כדי לקעקע את הטיעונים המקלים כאילו הפורעים גדלו בעוני ועל כך זעמם, שהם בעלי רקע פלילי, או שהם הצטרפו למהומות ממקומות יישוב אחרים וגרמו לעכירת השלווה והדוקיום בעיר.

בסוף השבוע גם הוצתו מכוניות בבעלות יהודית, נעשה ניסיון הצתה של שני בתי כנסת, ותועדו זריקות בקבוקי תבערה לעבר מגורי תלמידים ומבנה הישיבה בעיר.

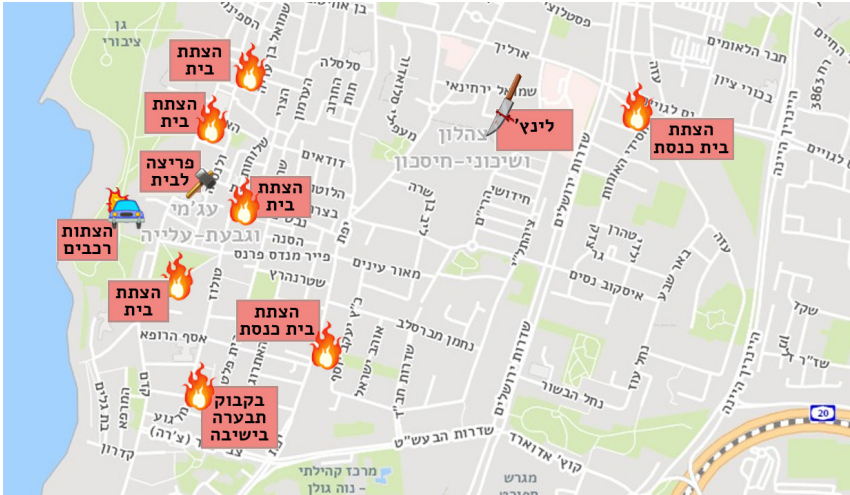
ניסיונות לינץ'. בכל תקופת המהומות ביפו הפכו רחובותיה למלכודת ליהודים העוברים בהם בשעות הערב והלילה. נוסעי אופנועים ואופניים חשמליים הטרידו עוברי אורח, הכו אותם וחמקו מן המקום. חבורות של צעירים ערבים הסתובבו ברחובות וביקשו להתנפל על הולכי רגל ויושבי כלי רכב שנקלעו לאזור. כך הותקף חייל ונפצע קשה בראשו ב־13 במאי, יום חמישי.⁶³ בימים שלאחר מכן, בעיקר בסוף השבוע, נרשמו עוד ניסיונות לינץ' ביהודים בכיכר השעון ובאזור השוק.⁶⁴

סגירת רחובות ליהודים. בכל יום מימי הפרעות, החל מהשעה 17:00, נצפתה בשטח מדיניות של סגירת רחובות בפני יהודים בלבד.

יונתן מור, נפצע בניסיון לינץ' ב־14 במאי

בשם שמירה עליהם העמידה המשטרה המקומית מחסומים ובררה את העוברים והשבים. ככל הנראה, לא הייתה זו מדיניות רשמית של המשטרה, אך לפי כמה עדויות ממקורות שונים, זו הייתה המדיניות למעשה.

יפו, 14-15.5.21

במוצאי השבת, 15 במאי, נפרס בשטח כוח תגבור של מג"ב והפגין נוכחות רחבה ואסרטיבית. מפקד התחנה המקומית זיהה את האופנוענים כמקור אלימות מתסיס, ולכן פעל להוריד מהכביש כמה שיותר מהם. המענה המשטרתי התבטא גם בהשבת התנועה והפעילות המסחרית ברחוב יפת המרכזי. בעקבות צעדים אלה דעכו ההתפרעויות, והשקט המתוח חזר לרחובות העיר.

”
הערבים גלגלו אותי לשיחים כאשר חשבו שאני מת
בני סלמן, הותקף בלינוץ,
13 במאי

חיפה
אוכלוסייתה של חיפה, העיר השלישית בגודלה בישראל, יהודית וערבית. ההתפרעויות בה התחילו בהפגנות "הזדהות עם אל-אקצא" והמשיכו באלימות אכזרית ברחובות, אולם אלה לא זכו לתהודה תקשורתית ראויה. כמו בערים אחרות, גם בחיפה נשמעו תלונות קשות על התפקוד המשטרתי בעיר. האלימות התמקדה

”

**התחילו לזרוק
אבנים גדולות
וגם בקבוק
תבערה. בעלי
המסעדה
והמלון הצמוד
כינסו אותנו
לתוך המזווה
בחדר הקירור
שבמרתף, ושם
התחבאנו.
התקשרנו
למשטרה. אף
אחד לא בא
להציל אותנו.**

(תושבת חיפה, הותקפה
במסעדת סנגריה בעיר)

בעיקר בעיר התחתית: שכונות ורחובות הפכו למרחבי התפרעויות קשות, כבישים נחסמו, שמשות בתי עסק נופצו, ונעשו כמה ניסיונות לינץ' בעוברי אורח.

תחילת המהומות ב־9-10 במאי, באזור המושבה הגרמנית וקריית אליהו, בהפגנות אלימות שכללו חסימת כבישים בצמיגים בוערים, שריפת פחי אשפה ויידויי אבנים. את ההפגנות ליבו ותגברו גורמים אסלאמיסטיים קיצוניים שהגיעו מערים ערביות,⁶⁵ ולצידם בלטו משתתפים רבים תושבי השכונות החיפאיות.

בימים שלאחר מכן, במקביל למהומות ברחבי הארץ, התגברו התפרעויות הערבים ולצידן גם העימותים בין יהודים לערבים. המושבה הגרמנית, שבימים כתיקונם נחשבת אתר נופש ותיירות מרכזי, הפכה בימי הפרעות לאזור זרוע אלימות. תושביהן היהודים של שכונות קריית אליהו וקריית אליעזר היו נתונים בסגר חלקי בשעות הלילה.⁶⁶ גם בשדרות בן גוריון וברחוב אלנבי, שני רחובות מרכזיים, הותקפו תושבים והוצת רכוש יהודי. מתפרעים ערבים התארגנו בקבוצות של כמה עשרות והסתובבו בשכונות, יידו סלעים לעבר מכוניות נוסעות, ניפצו זגוגיות בכניסות לבתים, ואף זרקו בקבוקי תבערה

ושיגרו זיקוקים בכינון ישיר לעבר הולכי רגל שזוהו בעיניהם כיהודים. כמה יהודים נפצעו מן הסלעים, ועובר אורח יחידי שאתרע מזלו להיתקל בקבוצה גדולה של מתפרעים כאלה ברחוב אלנבי, אף נפל קורבן לניסיון לינץ' והגיע עד אובדן הכרה.⁶⁷ גם בשכונת הדר בעיר נרשמו התקפות ברחובות, כולל יידויי אבנים לעבר אוטובוסים,⁶⁸ וכך גם באזור שכונת חליסה. מקרה חמור נרשם ברחוב אהבת ישראל: חניון של בניין בן שמונה קומות הוצת, חמישה כלי רכב נשרפו, ו־59 תושבים נפצעו בעיקר משאיפת עשן, רובם ילדים.⁶⁹

כבשאר רחבי הארץ, גם בשלושת הלילות הראשונים של הפרעות בחיפה עמדה המשטרה חסרת אונים מול ההתפרעויות ההמוניות. לא היו בידה

הכלים להתמודדות. יהודים חברי הגרעין התורני בסביבה המותקפת ושכניהם התארגנו להתייצב מול הפורעים, כדי למנוע את הפיכתה של השכונה השקטה למרחב אלים, ומצאו את עצמם לבדם מול האיום. לאחר שלושה ימים מתוחים הוזרמו לאזור כוחות נוספים, ורגיעה הורגשה בעקבות כך.

עכו

עיר החוף הצפונית עכו הופקרה פעמיים: הן בידי רשויות החוק והמשטרה, הן בידי תשומת הלב הציבורית. המרחק הגיאוגרפי ועומס האירועים בכל רחבי הארץ השאירו את מה שהתחולל בעכו מתחת לרדאר הציבורי. את הפרק הזה נרצה להקדיש לארבעה גיבורים מקומיים, גיבורים בעל כורחם: מור ג'נאשוילי, אלעד ברזילי, קיריל רבינוביץ' ומרדכי כץ. ארבעתם נפלו קורבן לניסיונות לינץ' המוניים, ונפצעו קשה בגוף ובנפש.

”
**ראיתי את
הסירה
שהשקעתי בה
את הנשמה
שלי שרופה,
מפרשים
שרופים.
הכול הלך. לא
יכולתי לדבר
שלושה ימים
מרוב צער**
(בעל סירה שעגנה בנמל עכו)

אם הסיפור המרכזי בנגב הוא הכבישים ובגליל הוא ההצתות, הרי שבעכו הוא העסקים. בעכו, כמו בירושלים, התחילו ההתפרעויות בעיר העתיקה. האזור הזה, שבימים כתיקונם משגשגים בו מסחר, תיירות ובילוי, הפך בימי שומר החומות למלכודת אש ומוות. **תחילת המהומות** ביום 11 במאי. מאות ערבים תושבי העיר והסביבה מחו באלימות נגד הפגיעה, לכאורה, במסגד אל-אקצא ובתושבי שיח' ג'ראח. בהפגנה, שהייתה אמורה להיות מצומצמת ותחומה בזמן ובמיקום, הם קראו "איטבח אל-יהוד" ו"בדם ואש נפדה את פלסטין". מסע הטרור של הפורעים ברחובות העיר העתיקה החל מהצתת תחנות המשטרה בכניסה לעיר העתיקה ובנמל, והמשיך לבתי עסק ולמלונות בבעלות יהודית. מלון האפנדי הוצת ונשרף כליל, בזמן ששהו בו מבקרים ונופשים שנאלצו לנוס על נפשם. **תא"ל במיל' פרופ' אבי הר-**

אבן, חתן פרס ביטחון ישראל, היה אחד מאלה שלא הצליחו לברוח, והוא נקלע למלכודת המוות במלון הבוער. שוטרי יס"מ חילצו ופינו אותו במצב אנוש תחת ירי זיקוקי דינור. לאחר כמה שבועות מת מפצעיו.

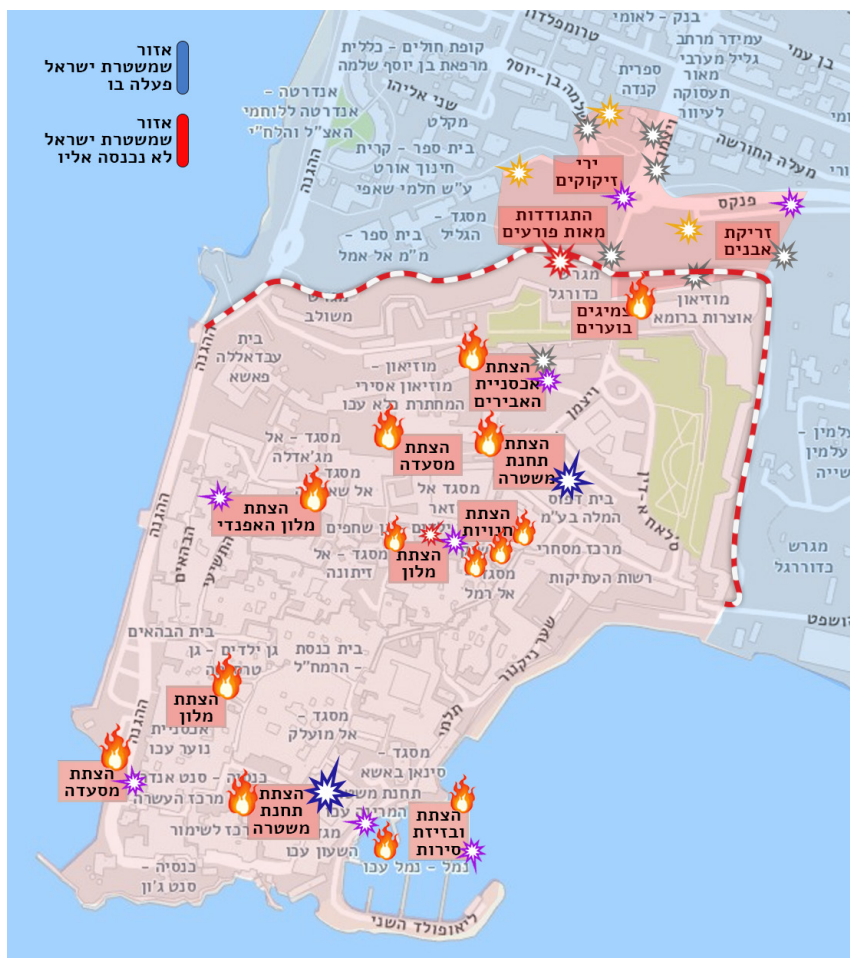
גם במלון עכותיקה, בית האירוח שפיקה האוס, בית האירוח מליסנדה, מלון וילה סירא, מלון ערבסק ועוד הסיפור דומה. כולם נפרצו, נבזזו והוצתו, ומכולם ברחו האורחים או חולצו בידי המשטרה. עשרות תלמידי ישיבה תיכונית ואורחים היו נצורים באכסניית האבירים בזמן שהפורעים ניסו להעלות אותה באש. הם הסתתרו במשך שעות בחדר סגור בקומה העליונה של המבנה, עד שחולצו על-ידי כוחות משטרה גדולים. בנמל עכו העבירו הפורעים סירות ויאכטות בבעלות יהודית הרחק מן הנמל, ובזזו ושרפו אותן בלב ים – כדי למנוע את התפשטות האש לנכסים ערביים.⁷⁰ הם ניפצו ובזזו סירות שלא הצליחו להזיז, והזיקו להן במכוון.⁷¹ בערב הזה ניצל מניסיון לינץ' פקח העירייה קיריל רבינוביץ', שגונן בגופו על עסקי יהודים במתחם "הבזאר הטורקי" וניסה למנוע את הביזה.⁷²

”
**אני בטוח שגם
הלילה יימשכו
הפוגרומים.
אני יודע
שהמשטרה לא
רוצה לעזור
לנו, הרכוש
שלנו יופקר**
(מאיר דוידסון, בעל מלון
עכותיקה)

נקודת השבר המרכזית לא הייתה רק מול הערבים שהחריבו את עסקי שכניהם היהודים, אלא בעיקר מול המשטרה וכוחות ההצלה, שנמנעו מכניסה לעיר העתיקה בזמן שהפורעים ביצעו את זממם, לילה אחר לילה. התושבים ובעלי העסקים מתארים פחד ואוזלת יד משטרית. "היינו בסכנת חיים והיינו כאן לבד", תיארו בעלי המלון עכותיקה את המלכוד והמלכודת שבהם היו שרויים הם ואורחיהם. מצד אחד חששו לצאת מפחד הפורעים ברחוב, ומצד אחר פחדו להישאר במלון עצמו. רק לאחר שעות נענתה המשטרה, בלחץ של העיתונאי תושב העיר יאיר קראוס, ושלחה כמה שוטרים שיאבטחו את האורחים במנוסתם.⁷³

בערב השני למהומות, 12 במאי, הן גלשו מגבולות העיר העתיקה אל שאר רחובות העיר ואל תחנת הרכבת. הפורעים ניסו לבצע כמה לינצ'ים המוניים, ואלה הסתיימו בפציעות קשות של יהודים עוברי אורח. חלונות בניין העירייה נופצו, במקביל לגרימת נזק רב לתשתיות ולהצתת מכוניות יהודים. תחנת הרכבת הושחתה, ובעקבות הנזק שגרמו הפורעים לתשתיות ולכבלים הושבתה תנועת הרכבות לנהריה וממנה.⁷⁴ המשטרה ניסתה, בכוחותיה הדלים, למנוע את הגעתם של הפורעים אל שיכוני היהודים שמעבר לפסי הרכבת במזרחה של עכו. יהודים מקומיים קיימו הפגנת

מחאה ומצעד תמיכה במדינת ישראל בעודם מסכנים את חייהם. בעקבות המהומות הקשות הוחלט על השבתת הלימודים לכמה ימים. בהשוואה ללוד, ירי מנשק חם בעכו היה מועט: ב־13 במאי ירו פורעים מגד המסגד אל־ג'זאר לעבר שוטרים. המהומות המשיכו עוד כמה ימים בעצימות נמוכה יותר, לאחר שמשטרת ישראל ומג"ב הצליחו להשתלט על ההמון הפורע ותומכיו, עד לרגיעה ב־16 במאי.

עכו, אזור העיר העתיקה, ליל ה־12.5

לסיכום, במהומות הוצתו ונבזזו יותר מ־60 בתי עסק של יהודים, הוצתו שתי תחנות משטרה ועשרות מכוניות של יהודים, ורכוש יהודי נבזז. שבועות לאחר האירועים הונחו חיילים וצוערי בית הספר לקציני ים שלא להיכנס לעיר במדי צה"ל, כדי שלא יהיו יעד לתקיפה.

השתתפות אישי ציבור בהפגנות ובהתססה. בהפגנה בערב הראשון שיצאה משליטה השתתפו חברי מועצת העיר מן המפלגות הערביות וחבר הכנסת לשעבר השיח' עבאס זכור. גם חברת הכנסת עאידה תומא־סלימאן ממפלגת חד"ש הייתה שותפה להתססה. ח"כ סלימאן הביעה רהב וטענה שהיא וערביי העיר הם שחילצו את פרופ' אבי הראבן מבית המלון הבוער, מה שהתברר בהמשך כלא־נכון עובדתית.⁷⁵ לאורך השנה האחרונה נערכו בעכו מחאות תמיכה בעצורים הערבים, כולל צעדות לפיזים במרכזה של העיר. באירועים הללו משתתפים דרך קבע חברי כנסת ומנהיגים ערבים תושבי העיר או סביבתה המביעים תמיכה בעצורים.

תחנת המשטרה שהוצתה בעיר העתיקה בעכו. צילום: יאיר קראוס

מסעדת אורי בורי. צילום: יאיר קראוס

האתגר האסטרטגי: החזית הפנימית

התמונה הרחבה המצטיירת ממחקר זה מדאיגה. הצטברות הפגיעות בנפש וברכוש – החמורות כשלעצמן – במקביל ללחימה באויב חיצוני מעידה כי לא היו אלה התפרעויות "רגילות" או התפרצויות זעם נקודתיות: הן מהוות אתגר אסטרטגי, העלול להשפיע באופן מהותי על המערכה הבאה, ועל כן חובה להיערך אליו ברמה הלאומית.

הזדהות ותיאום עם האויב

כפי שראינו לעיל, ירי הרקטות מעזה שהביא לפתיחת מבצע שומר החומות הגיע בהמשך ישיר להתפרעויות בירושלים סביב חודש רמדאן ויום ירושלים. אחדים ממנהיגי הציבור הערבי בישראל⁷⁶ ומאנשי הדת שלהם⁷⁷ קראו לאנשיהם להילחם למען פלסטין. היו מבין ערביי ישראל שהגדירו את ההתפרעויות "התקוממות הכבוד", שבה נמחק הקו הירוק וערביי '48 התאחדו עם אחיהם שמעבר לקו להתקוממות משותפת,⁷⁸ והעיסוק ב"נכבה" וב"שיבה" היה דומיננטי הרבה יותר משראינו בעבר.⁷⁹ במהומות מאי 2021, שהתרחשו במקביל למבצע בעזה, התבטאה ההזדהות עם האויב בעת מלחמה לראשונה אף בפתיחת חזית נוספת, **בוזמנית**, נגד המדינה – בעורף.

הרשתות החברתיות שכללו את רמת התיאום וההזדהות בין גורמים קיצוניים מקרב ערביי ישראל לבין ארגוני הטרור בעזה ובלבנון. האלימות שתועדה בהן זכתה לעידוד ולהזדהות פומבית.⁸⁰ הרשתות גם יוצרות בסיס נוח לחיזוק הזהות הפלסטינית והכלל-ערבית של אזרחי ישראל הערבים באופן כללי ובתקופות של מתיחות ביטחונית בפרט, בסיס שמוביל להזדהות עם האויב בשעת לחימה. בשל המקום המרכזי של הרשתות החברתיות באירועי שומר החומות, יש להניח כי בעימות הבא הן ימלאו תפקיד חשוב בהידוק קשרים ובהזדהות בין ארגוני טרור לבין קיצוניים מערביי ישראל.⁸¹

פתיחת חזית פנימית בזמן לחימה

ההזדהות של חלקים נרחבים בציבור הערבי עם האויב בזמן לחימה מלמדת על אפשרות ממשית לשכפול ולהחמרה של אירועי האלימות בזמן שומר החומות גם במצבי מלחמה עתידיים, בפתיחת חזית בלב ישראל. גם אויבי ישראל הסיקו מסקנות מאירועי שומר החומות, והם פועלים להרחיב את החזית הפנימית הן ביצירת תשתית מורלית והן באופן ישיר. אישוש

לכך להנחה הזאת עולה מהתבטאות מדאיגה של מפקד ימ"ר צפון, לפיה "חיזבאללה שם לעצמו כמטרה להציף את ישראל בנשק איכותי שיוכל לשמש את המגזר באירועי קיצוץ",⁸² וכן מאמירתה של חברת הכנסת מירב בן ארי, יו"ר ועדת ביטחון הפנים: "היום אתה מבין שחיזבאללה רוצה להכניס את הנשק בשביל שלחברה הערבית יהיה נשק... מה שנקרא להתסיס מבפנים ולגרום לנו באמת ל'שומר חומות' הבא שיהיה הרבה יותר קשה".⁸³

חסימות כבישים וניתוק יישובים

לחסימות כבישים השפעות נרחבות. מלבד ניתוק יישובים וערים, פגיעה באזרחים הנעים בכבישים וחוסר הנוחות שבחסימתם, החסימות עלולות להגביל את חופש התנועה והפעולה של כוחות הביטחון בזמן לחימה. בכל תרחיש עתידי תצטרך מערכת הביטחון להיות מוכנה לתת מענה לשני היבטים הללו, האזרחי והביטחוני, ולשמור שהכבישים יישארו פתוחים לתנועה.

היבט האזרחי, החשש המרכזי הוא מפני ניתוק דרכי הגישה ליישובים ולערים ובידודם כתוצאה מחסימת הכבישים, כמו גם חסימה של דרכי גישה למרכזי רפואה ובתי חולים. במאי 2021 ראינו זאת בהיקף נרחב, הן בנגב הן בגליל. חלק ניכר מן האוכלוסייה במקומות הללו היה מנותק ומבודד.

היבט המבצעי, קיימת סכנה מפני ריתוק כוחות צבאיים הדרושים לחימה בחזית, ופגיעה ביכולת של צה"ל לעמוד במשימותיו המבצעיות בטווח הזמן הנצרך. באירועי שומר החומות נחסמו כבישים חיוניים ברחבי הארץ ובנגב הוגבלה התנועה למחנות צבא, בעיקר בשעות הערב והלילה. גם כביש 65 שעובר בוואדי ערה נחסם לשעות ממושכות במשך ימים ארוכים, וכך גם כבישים וצמתים נוספים בצפון. הכבישים הללו ואחרים הם אלה שכוחות מילואים וצוותי אוויר אמורים לעבור בהם בכל מערכה עתידית. אלוף יצחק תורג'מן, ראש אגף טכנולוגיה ולוגיסטיקה לשעבר, עמד על הסכנה המבצעית שבחסימות הכבישים: "הפרות סדר אלימות מהוות פוטנציאל משמעותי לעיכוב כוחות צה"ל, במלחמה הבאה לא ניסע דרך ואדי ערה".⁸⁴

התקוממות לאומנית המונית

באירועי שומר החומות התרחשו ברחבי ישראל תקריות אלימות והפרות סדר לאומניות בהיקפים נרחבים: כ־520 מוקדי אירועים תועדו. הנזק הכספי הכולל שנגרם באירועים מוערך בכ־48 מיליון שקל לרכוש אזרחי וכ־10 מיליון שקל לרכוש המשטרה.⁸⁵ בקרב גורמי הביטחון לא קיים מספר מוסכם וכולל

של ערביי ישראל שהשתתפו באופן פעיל בהתפרעויות, אולם לפי דוח מבקר המדינה, בלילה אחד בלבד – הלילה שבין 11 ל-12 במאי 2021 – השתתפו כ־6,000 אזרחים ערבים בהתפרעויות. סביר להניח כי המספר הכולל גבוה בהרבה, אם מחברים את כל ימי ההתפרעויות.

במאי 2021 נרשמו בהיקפים נרחבים ירי חי מתוך בתים או מתוך הפגנות המוניות בערים המערובות, בנגב ובגליל, ניסיונות ליניץ', הצתות מכוונות של אזורים מיושבים בגליל ובמקומות מועדים אחרים, והתפרעויות המוניות אלימות ברחובות ערים בישראל. לצד העובדה הידועה על הימצאותם של עשרות אלפי כלי נשק בלתי־חוקיים⁸⁶ בקרב החברה הערבית בישראל, הרי שמדובר באיום אסטרטגי על מדינת ישראל, ודאי בזמן לחימה בחזית חיצונית.

ערביי ישראל מונים כיום כשני מיליון איש. רובם המכריע, אזרחים שומרי חוק, לא השתתפו וגם לא ישתתפו באירועים אלימים לאומניים. אולם הסכנה והאתגר האסטרטגי נגזרים מן החשש שאחוז בודד, כ־20,000 איש, יבחר בדרך ההתקוממות האלימה. תרחיש מסוג זה אינו חלום בלהות מופרך, שהרי זה קרה בהיקף מצומצם יותר באירועי שומר החומות, כאמור, ומדינת ישראל מחויבת להיות ערוכה לקראתו.

נפקדות וסירוב לשתף פעולה עם מוסדות המדינה

במהלך אירועי שומר החומות דווחו כמה אירועי נפקדות וסרבנות בקרב בעלי תפקידים חיוניים. הסיבות לכך מגוונות: החל בהזדהות עם המאבק נגד ישראל ורצון לחבל במשימות הביטחון השוטפות, וכלה בסיבות אישיות של חשש מהסביבה הקרובה או הרחוקה.

מאות נהגי משאיות בצה"ל לא התייצבו לעבודתם במבצע בעזה על רקע ההתפרעויות.⁸⁷ בשל כך הפעיל צה"ל תוכנית חירום שבמסגרתה גויסו נהגים מיחידות אחרות לטובת המשימות הקריטיות, כמו הובלת טנקים ונגמ"שים. בכך נפגעה יכולת הניוד של כוחות חיוניים לחזית. נקל לשער מה היה קורה אילו הייתה פורצת במקביל לחימה בחזית הצפונית, והצבא היה נזקק בדחיפות לעוד מאות רבות של נהגים.

בשנה האחרונה, במה שנראה כהתרת רסן מאז אירועי שומר החומות, נרשמו התבטאויות קשות של מנהיגי ציבור ערביים, המשקפים חוסר גיבוי ואף עידוד למרד במדינה. בגל הטרור בתחילת 2022 יצא חבר הכנסת אימן עודה בקריאה פומבית למשרתי מערכות הביטחון ממוצא מוסלמי, וקרא להם "להשליך את נשקם ולחזור לבני עמם המקוריים".⁸⁸ ייתכן שקריאות מסוג זה

ילכו ויגברו, וכדאי לפקוח עין על השפעתן בפועל ולגבש דפוס התמודדות עם הסכנה שקריאות אלה מעוררות.

שביתות כלליות של הציבור הערבי עלולות לפגוע במערכים אזרחיים רבים. אפשר לזהות ניצנים לכך בשביתה כללית שהכריזה ועדת המעקב של ערביי ישראל במגזר הערבי בזמן שומר החומות.⁸⁹ יש להיערך לתופעות דומות שעשויות להתרחש בעתיד ולחשוש מן ההשלכות הצפויות מאירועים כאלה למערכים חיוניים נוספים.

הפניית כוחות צבא לטיפול בחזית הפנימית

בזמן מבצע שומר החומות עמדו מערכות הביטחון וביטחון הפנים מול מאות מוקדי הפרות סדר לאומניות בתוככי ישראל. בשל ריבוי המוקדים ביקש ראש הממשלה בנימין נתניהו להפנות חיילים ממשימותיהם הייעודיות לטובת תגבור המשטרה ומג"ב.⁹⁰ הפניה כזאת של יחידות צבאיות לטיפול בהתפרעויות שאינן בחזית החיצונית של הלחימה עלולה לגרום למחסור בכוח האדם המבצעי. בנוסף, כמה מחיילי המילואים יעמדו מול התלבטות קשה – האם לצאת להילחם עם יחידותיהם, או לשוב ולהגן על ביתם ומשפחתם מפני איומי החזית הפנימית? התופעה קרתה, בהיקף מצומצם, בזמן שומר החומות.⁹¹

סביר להניח שאם מדינת ישראל תעמוד בעתיד מול מצב דומה ואף חמור יותר, יידרש צה"ל להפנות כוחות גדולים לטובת החזית הפנימית. בכך עלול להיפגע המאמץ להכרעה. אלוף אייל זמיר התבטא בחריפות וקבע כי "צה"ל מצוי על סף הגודל המינימלי אל מול האיום של מערכה רבזירתית",⁹² ופתיחתה של חזית נוספת, פנימית, רק תחמיר את הבעיה.

קריאת כיוון

המסקנה המתבקשת ממחקר זה היא שעל מדינת ישראל, ובראש ובראשונה מערכת הביטחון וביטחון הפנים, להפנים את האפשרות להיווצרות נוספת של חזית חדשה, החזית הפנימית, ולהיערך לקראתה בדומה לחזיתות שעיימן היא כבר מתמודדת. מעבר לכך, כפי שאפשר ללמוד מן המחקר, חזית פנימית זו משפיעה על החזיתות האחרות ומושפעת מהן.

בניגוד לחזיתות האחרות, חזית זו נמצאת בכל העורף הישראלי ועל כן מאיימת באופן ישיר ומיידי על אזרחי ישראל. כפי שעולה מן המחקר, כוחות הביטחון אינם ערוכים לתת מענה מהיר ויעיל בכל נקודות החזית במקביל.

מחובתנו, כחברה, לדרוש ממקבלי ההחלטות בישראל לפעול בלא דיחוי לשינוי מהותי בהיערכות לקראת כל תרחיש עתידי. כדי שהשינוי יהיה יעיל, הוא חייב לכלול גם את השגרה ולא רק את החירום. ההתנהלות בשגרה תשליך באופן ישיר הן על ההתנהלות בחירום הן על האמון שייטנו האזרחים בכוחות הביטחון. יתר על כן, מומלץ כי מדינת ישראל תבחן ותייצר מסגרות חדשות להתנדבות אזרחית יעילה, ארצית ומקומית כאחד, אשר תדע לתת מענה ראשוני באופן חוקי ומסודר וגם תמנע מצב של אנרכיה אזרחית.

הערות

- 1 <https://news.walla.co.il/item/3435619> סקירת חלק מן העימותים ביהודה ושומרון באותו הזמן: <https://news.walla.co.il/item/3435619>
- 2 "מקור ראשון", 28.5.22: [/https://www.makorrishon.co.il/news/490847](https://www.makorrishon.co.il/news/490847)
- 3 דוגמה אחת מני רבות נמצאת בסקירה של העיתונאי יאיר קראוס על האירועים באקדמיה הישראלית לציון שנה למבצע שומר החומות: <https://www.makorrishon.co.il/opinion/483079>
- 4 להרחבה ראו מחקר של נדב שרגאי, "עדיין חושבים על 1948": https://jcpa.org.il/pdf/may_2021_3feb2022_ed_final.pdf
- 5 "חמישה ימים במאי": <https://www.youtube.com/watch?v=MukCSaBc-2g>
- 6 להערכת משטרת ישראל, נגרמו לה נזקי רכוש בסכום כולל של כעשרה מיליון שקלים (מתוך דוח מבקר המדינה, יולי 2022, עמ' 35).
- 7 דוח מבקר המדינה יולי 2022, עמ' 31.
- 8 דוח מבקר המדינה, יולי 2022, עמ' 97.
- 9 מתוך מצגת "סיכום מבצע שומר החומות" שהוצגה בוועדת ביטחון הפנים בתאריך 13.12.21.
- 10 סיכום עבודת הפרקליטות במהלך אירועי שומר החומות, פרקליטות המדינה, מאי 2022, עמ' 4.
- 11 בדוח שהוציא מבקר המדינה ביולי 2022 (עמ' 37) הוא הגדיר זאת "אתגר הטיקטוק".
- 12 https://www.mako.co.il/news-military/2021_q2/Article-06c368e8b9a6971026.htm
- 13 שתי דוגמאות לאירועים אלימים שהתרחשו: <https://www.kikar.co.il/390254.html>; https://www.mako.co.il/news-israel/2021_q2/Article-ef0c1a25da30971027.htm
- 14 דוגמה אחת מני רבות: <https://www.israelhayom.co.il/news/crime/article/243412>
- 15 https://www.mako.co.il/news-military/2021_q2/Article-372c8c65d1a0971026.htm
- 16 <https://www.ynet.co.il/news/article/Hy4uxRb00u>
- 17 <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/740531>
- 18 [/https://www.kolhair.co.il/jerusalem-news/161312](https://www.kolhair.co.il/jerusalem-news/161312)
- 19 העיתונאית אריאנה מלמד על ליל הפרעות הראשון באבו תור: https://twitter.com/ariana_melamed/status/1440194304106921989
- 20 ניסיון לינץ' שנעשה בבני זוג, דקות לאחר האירוסין: <https://www.inn.co.il/news/492236>
- 21 ב־15 השנים האחרונות נוספו בלב הגליל כ־1,200 יהודים בלבד, לעומת 135 אלף ערבים - פי 113 (מתוך מחקר של 'פורום שילה' שיראה אור בחודשים הקרובים).
- 22 יהודי שהותקף בכפר כנא: <https://www.israelhayom.co.il/news/local/article/800514>
- 23 מתוך ניתוח יומן אירועים שרשמו תושבים, ומדיווח ב־ynet: <https://www.ynet.co.il/news/article/Bk00Q3hsdO>
- 24 [/https://www.makorrishon.co.il/news/352673](https://www.makorrishon.co.il/news/352673)

- 25 <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-842523>
- 26 <https://www.ynet.co.il/news/article/Bk00Q3hsdO>
- 27 מתוך כתבה בערוץ 7: <https://www.inn.co.il/flushes/828696>
- 28 כתבה של אלי סניור בחדשות 13: https://13tv.co.il/item/news/politics/security/violence-903195499/?fbclid=IwAR1dhi9_iViIgM8CQwnOMgKvjhnVez0U7qKnLBS-RFvzxGDLXizSM9L_Kk
- 29 לפי דיווחי התושבים.
- 30 <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-842523>
- 31 מתוך סיכום עבודת הפרקליטות במהלך אירועי שומר החומות, 19.5.22: <https://www.gov.il/he/departments/news/19-05-22-01>
- 32 דיווח על דרישת התושבים לתקן את הרמזורים, לאחר תום הפרעות: <https://www.migdalar-news.co.il/56604-2>
- 33 מתוך סיכום עבודת הפרקליטות במהלך אירועי שומר החומות.
- 34 ראו לדוגמה: <https://www.ynet.co.il/news/article/sja31asd9>
- 35 מקרי ירי ליד צומת שובל-רהט, לעבר מכוניות שנעו בכביש: https://branza.co.il/site/article/article_view/news-1623827011
- 36 [/https://www.davar1.co.il/304071](https://www.davar1.co.il/304071)
- 37 https://beersheva.mynet.co.il/local_news/article/SyY7izDdd
- 38 https://beersheva.mynet.co.il/local_news/article/B1wWxw5ud
- 39 מתוך דף הפייסבוק של הבעל: <https://www.facebook.com/liron.benazra/videos/10165218508680577>
- 40 https://www.branza.co.il/site/article/article_view/news-1640956723
- 41 <https://www.ynet.co.il/news/article/rygNd7Lqd>
- 42 עדות שמיעה מטייסים שהוקפצו
- 43 <https://rotter.net/forum/scoops1/696879.shtml>
- 44 https://www.bhol.co.il/news/1219060?utm_content=kore.co.il
- 45 <https://www.ynet.co.il/news/article/HkHKqrFdu>
- 46 ניסיון הלינץ' בבת ים: <https://www.ynet.co.il/news/article/rkdlgiycc>
- 47 עדות למעורבותו במהומות אפשר למצוא בכתבה של תוכנית 'המקור' בערוץ 13, ובו אשתו של חסונה מעידה כי הוא אמר לה: "אני חייב ללכת ולעמוד ולעשות תגובה, שיפסיקו עם כל הרעש שיש בירושלים". <https://13tv.co.il/item/news/hamakor/season-20/clips/j-j4g-2201743>
- 48 <https://www.ynet.co.il/news/article/HJzne0l2u>
- 49 עדות אחת לתפיסת בקבוקי תבערה במסגד: <https://www.inn.co.il/flushes/807978>
- 50 לפי הערכת החמ"ל האזרחי שהוקם בלוד, מאות משפחות ברחו מן העיר מחשש לחייהן.

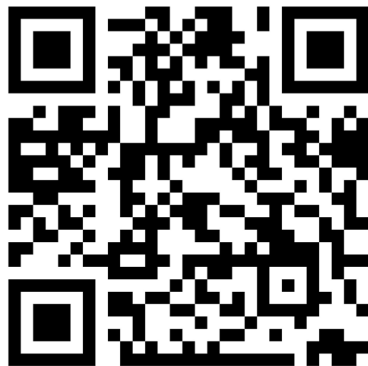

הדירה הראשונה נפרצה בלילה שבין 11 ל-12 במאי.

- 51 <https://www.kipa.co.il/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/1110432-%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%A0%D7%92%D7%93-%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%A8%D7%9E%D7%9C%D7%94-%D7%9B%D7%9C-%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%A2%D7%9D-%D7%93%D7%92%D7%9C-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C---%D7%97%D7%98%D7%A3-%D7%90%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9D>
- 52 <https://twitter.com/IshayFridman/status/1393866395293736960>
- 53 https://www.hakolhayehudi.co.il/item/security/%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%A0%D7%99_%D7%A4%D7%99%D7%92%D7%95%D7%A2_%D7%93%D7%A7%D7%99%D7%A8%D7%94_%D7%95%D7%99%D7%A8%D7%99_%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%93;_%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99%D7%9D_%D7%A0%D7%A4%D7%A6%D7%A2%D7%95
- 54 <https://www.inn.co.il/news/492668>
- 55 <https://www.ynet.co.il/news/article/bjmm9frkt>
- 56 <https://www.makorishon.co.il/news/338237>
- 57 <https://www.inn.co.il/news/48>; ביפו: אלימות הערבים מול היהודים על הפגנות היהודים מול אלימות הערבים ביפו: 9807?fbclid=IwAR0er1y8zkSKiOS22F4VRZxJgFCpKGEk1UVX;P6NaXclVEa-6ResFXBUw6NM ; <https://www.0404.co.il/?p=743600>
- 58 <https://www.ynet.co.il/news/article/>; "עיומותם והתפרעויות ביפו, בחיפה וברמלה": [H11fSgPdu](https://www.inn.co.il/news/493149)
- 59 <https://www.inn.co.il/news/493149>; "צילם התפרעויות - ועבר ניסיון לינץ' על ידי ערבים": <https://www.ynet.co.il/news/>; "בבוקר תבערה לתוך הסלון: ילד ערבי נכווה בפניו ביפו": [article/SyMqWnnuO#autoplay](https://www.ynet.co.il/news/article/SyMqWnnuO#autoplay)
- 60 "אישום נגד משליכי בבוקר התבערה ביפו: 'המטרה - לשרוף את המשפחות למוות'": <https://www.ynet.co.il/news/article/By0mHCwiu>
- 61 "ליאון נפצע קשה בניסיון הלינץ' ביפו, 6 חשודים נעצרו": https://www.mako.co.il/news-law/2021_q2/Article-43f48f531690a71026.htm
- 62 "הותקף ביפו על רקע לאומני: 'זה היה מארב מתוכנן, קפצו עליי עם אלות'": [mako.co.il/news-military/2021_q2/Article-4bc1109eac07971027.htm](https://www.mako.co.il/news-military/2021_q2/Article-4bc1109eac07971027.htm)
- 63 <https://www.ynet.co.il/news/article/H1Kub3BOO>
- 64 <https://haipo.co.il/item/276693>; שמואל דובלסקי במגזין המקומי בחיפה:
- 65 <https://haipo.co.il/item/276548>; ראיון עם בני סלמן שהותקף בניסיון לינץ' ליד המטרונית:
- 66 <https://www.ynet.co.il/news/article/H1g7HJjud>
- 67 <https://www.ynet.co.il/news/article/SJ1ucG9Od>; דיווח על הצתת החניון:
- 68 <https://www.ynet.co.il/news/article/SJ1ucG9Od>
- 69

- https://krayot.mynet.co.il/local_news/article/By5AGQgcO 70
- https://twitter.com/yair_kraus/status/1393826660982697986 71
- https://twitter.com/yair_kraus/status/1392357054313074695 72
- [/https://www.makorrishon.co.il/news/349613](https://www.makorrishon.co.il/news/349613) 73
- <https://www.ynet.co.il/news/article/HywdLW500u> 74
- https://twitter.com/yair_kraus/status/1402307916737257472 75
- <https://www.israelhayom.co.il/article/873747> 76 דברים שנשא חבר הכנסת איימן עודה בזמן המתחות סביב שער שכם: <https://www.israelhayom.co.il/article/873747>
- <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/10473751> 77 אחד הבולטים שבהם הוא השיח' יוסף אלבוז מלוד: <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/10473751>
- <https://bit.ly/3cNppMv> 78 מאמר מתורגם באתר "שיחה מקומית", מאת סעיד זידאני: <https://bit.ly/3cNppMv>
- 79 ראו לעיל, הערה 4.
- 80 ראו לעיל, הערה 11.
- 81 ד"ר יגיל הנקין על מאורעות מבצע שומר החומות כמקרה של לחימה היברידית, מערכות, <https://bit.ly/3PHuMLE>: 12.1.22
- 82 המשטרה: חיזבאללה מברייח נשק לערביי ישראל כדי לחמש אותם ליום הדין. חדשות 12, 22.11.21: https://www.mako.co.il/news-military/2021_q4/Article-9c2d86297e84d71027.htm
- 83 מתוך פרוטוקול ישיבת ועדת ביטחון הפנים בתאריך 6.2.2: https://www.nevo.co.il/law_html/law103/24_ptv_620931.htm
- 84 <https://www.maariv.co.il/news/military/Article-877112>
- 85 ראו לעיל, הערה 10.
- 86 סקירה על הנושא נמצאת בכתבה "כולם זורקים מספרים אבל אף אחד לא יודע כמה נשק לא חוקי יש בישראל" (18.4.22), שם ההערות הגבוהות מדברות על מאות אלפים, ואילו הנמוכות מדברות על עשרות אלפים לפחות: <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001409490>
- 87 <https://www.ynet.co.il/news/article/hjjesna6d>
- 88 <https://www.ynet.co.il/news/article/skvwu3x4c>
- 89 <https://www.ynet.co.il/news/article/rJbq8PeF00>
- 90 <https://www.ynet.co.il/news/article/BJEIJ3Kd00>
- 91 ד"ר יגיל הנקין, מערכות, <https://bit.ly/3PHuMLE>: 12.1.22
- 92 הדברים נאמרו בטקס חילופי סגן הרמטכ"ל בחודש יולי 2021. <https://www.ynet.co.il/news/article/hjfgvit60>

כדי שנוכל להמשיך בפעילות
הציונית, אנו מזמינים אתכם
להצטרף למאות התומכים
שלנו, אלה שנותנים לנו את
הכוח לפעול.

בחודש מאי 2021 פרצה בישראל התקוממות לאומנית אלימה,
במקביל למערכה חיצונית מול חמאס בעזה וירי אלפי טילים לעבר
העורף הישראלי.

מטרת המחקר שבידיכם להציג תמונה רחבה של היקף האירועים
וחומרתם, ומתוך כך להציף את האתגר הביטחוני הצפוי לנו. מחקר
זה נכתב עקב ההבנה כי עד היום לא נחשף הציבור הישראלי למלוא
חומרת האירועים ולמידת היקפם. התמונה העולה מן המחקר
מורכבת וקשה, יותר מכפי שהצטייר עד כה. המחקר מתמקד
באירועים האלימים שערבים אזרחי ישראל נטלו בהם חלק, והוא אינו
סוקר את נזקי הטילים שנורו מעזה במהלך המבצע ואת העימותים
שהתחוללו ביהודה ושומרון.

אנו מקווים לשפוך עוד קצת אור על אירועי התקופה, ומקווים כי
למראה התמונה המלאה וניתוח המשמעויות האסטרטגיות שלה
אפשר יהיה להיערך נכון לעתיד.

